

Värmlands Anor

1998:1

Februari 1998

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening
ISSN 1400-1047

Pris 30:-
Årgång 15

Segmons järnvägsstation ca 1920, huset är numera rivet. Foto: Karl Rud

VärmlandsAnor

VärmlandsAnor utges som medlems-tidning för Värmlands Släktforskar-förening. Bidrag till tidningen, synpunk-ter på inriktningen och tips om händel-ser för bevakning mottas tacksamt av Re-daktören. Citat ur VärmlandsAnor får göras, om källa anges.

Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera och sätta rubriker i insända bi-drag.

Upplaga: 1100 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare och redaktör: Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 32 Forshaga. Telefon 054-872754

Produktion: Elisabeth Thorsell

Tryck: Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Manusstopp för 1998:2 är 4 maj 1998

Värmlands Släktforskarförening

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intres-set för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer: 873201-6897

Föreningens adress: c/o Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga.

Medlemsavgiften är 100 kr för ordi-narie medlem och 30 kr för familjemed-lem (1998) till svenskt postgiro **46 96 60-5**. Medlemmar i Norge erlägger 100 nors-ka kronor + porto 40 respektive 30 kro-nor till norskt postgiro **0806 1944339**.

Arkiv: Emigrantregistret, Box 331, 65208 Karlstad. Telefon 054-15 92 72.

Besöksadress: Gamla Badhuset, Norra Strandgatan 4, Karlstad

Styrelsen

Ordförande: Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 32 Forshaga. Telefon 054-87 27 54, mobil tel 070-634 81 87.

Vice ordförande: Bernhard Granholm, Ljunggatan 39C, 664 32 Grums. Tele-fon 0555-611 53.

Sekreterare: Gunnar Jonsson, Älvhags-gatan 25, 661 40 Säffle. Tel/fax 0533-105 59, mobil tel 070-583 24 96.

Kassör: vakant.

Materialförvaltare: Bo Cider, Skolgatan 12, 660 60 Molkom. Tel 0533-103 78.

Ledamot: Tom Silja, Storgatan 49, 667 30 Forshaga. Telefon 054-874612.

Ledamot: Anette Carlsson, S Ringvä-gen 12, 681 43 Kristinehamn, Tel 0550-174 47.

Registrator: Sonja Peterson, Ölme-gatan 9 A, 652 30 Karlstad. Tel 054-21 94 11.

Kallelse till Årsmöte 21 mars kl 13.00

Innehåll

Verksamhetsberättelse	3
Balans- o resultaträkning	4
Budget	4
Harald Persson in memoriam ..	5
Vårens program	5
Brukssmedernas släktnamn	6
Bland bruksbokskrivare..	8
Förvärv av fast egendom	10
Sista avrättningen	11
Våldsamma gymnasister	12
Före ständiga knektehållet	13
Antavla 56	16
Nämndemannens jämförelse .	18
Petter Jernberg och hustru	20
Antavla 57	20
Boktips	22
Ur andra medlemsblad	23
Anor sökes	25
Uddeholm, dikt	26
Föreningens utgivning	27

Lördagen den 21 mars kl 13.00 kallas Du till årsmöte
i Gamla Badhuset i Karlstad.

Förhandlingar enligt förslag till dagordning.

**Bengt Åkerblom från Stadsbiblioteket i Karlstad föreläser om
"Resenärer i Värmland"**
Tag gärna med gäster.

Förslag till dagordning för Årsmötet:

1. Mötet öppnas
2. Fråga om mötet anses stadseenligt utlyst
3. Godkännande av dagordningen
4. Val av mötesordförande
5. Val av sekreterare
7. Verksamhetsberättelse och räkenska-per
8. Revisionsberättelse
9. Fråga om styrelsens ansvarsfrihet
10. Bekräftelse av föregående Årsmötes ändring av stadgarna (Föreningens styrelse har sitt säte i Karlstad)
11. Medlemsavgift för 1999
12. Budget för 1998
13. Val av ordförande för 1998
14. Val av ordinarie ledamöter för 1998-2000 (i tur att avgå är Bernhard Granholm, Harald Persson och Anette Carlsson)
15. Val av suppleanter för 1998-2000 (i tur att avgå är Gerhard Kaukerat samt Eva Fredriksson, som varit utsedd av styrelsen, i enlighet med föregående Årsmötes beslut)
16. Val av revisorer och revisorssupple-ant för 1998
17. Val av redaktör för 1998
18. Val av valberedning för 1998
19. Övriga frågor
20. Mötet avslutas

Verksamhetsberättelse 1997

Verksamhetsåret

Föreningens trettonde verksamhetsår omfattar tiden 1997-01-01 till 1997-12-31.

Medlemmar

Antal medlemmar 96-12-31	820
Nya medlemmar 1997	101
Utträden, avlidna, ej betald avgift	36
Antal medlemmar 97-12-31	885
(varav 26 familjemedlemmar)	

Medlemsavgiften

För 1997 var medlemsavgiften 100 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem.

Hedersledamot

Anders Höglund, Kristinehamn

Styrelse

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Forshaga
Vice ordförande Bernhard Granholm, Grums
Sekreterare Gunnar Jonsson, Säffle
Kassör Harald Persson, Karlstad
Materialförvaltare Bo Cider, Molkom
Ledamot Anette Carlsson, Kristinehamn
Ledamot Tom Silja, Forshaga
Suppleanter Arne Berg, Säffle, Gerhard Kaukerat, Slottsbron, Karl Gustav Lindgren, Säffle
Adj suppleant Eva Fredriksson, Karlstad

Övriga funktionärer

Revisorer Olle Skoog, Kristinehamn, Lennart Fallberg, Molkom
Revisorssuppleant Roland Hedström, Molkom
Valberedning Ingrid Johansson, Klässbol, Stig Jonasson, Kristinehamn (sammank), Kenneth Larsson, Arvika
Redaktör Lars-Gunnar Sander, Forshaga
Registrator Sonja Peterson, Karlstad

Styrelsens arbete

Styrelsen har hållit sex protokollförda sammanträden.

Lars-Gunnar Sander har deltagit i Släktforskarförbundets ordförandekonferens i Helsingborg den 12 sept.

Anette Carlsson och Gunnar Jonsson har deltagit i Släktforskarförbundets cirkelledarkonferens i Helsingborg den 13 sept.

Anette Carlsson, Gunnar Jonsson och Harald Persson har som ombud representerat föreningen vid riksstämman i Helsingborg den 13 sept. Dessutom deltog Lars-Gunnar Sander.

Fortsatt dataregistrering av soldater vid Värmlands tre regementen har bedrivits med Harald Persson som projektledare. ALU-arbetare och enskilda släktforskare har engagerats i arbetet.

Gunnar Jonsson har övervakat två grupper om vardera åtta ALU-arbetare som tillsatts av Arbetsförmedlingen i Säffle för att dataregistrera födde, vigde och döde i Näs härads tio församlingar.

Karl Gustav Lindgren har lett en ALU-grupp i Arvika som sedan 1995 dataregistrerat födde, vigde och döde i Älgå. Arbetet fullbordades under året varefter gruppen började med födde i Glava.

Harald Persson har deltagit i en fadderkonferens utanför Linköping 19-20 april, anordnad av Föreningen DIS (Datorhjälp i Släktforskningen).

Harald Persson har deltagit i en konferens den 2 dec kring projektet "Värmland tar sats mot år 2000" som leds av Handelskammaren, Landstinget och Länsstyrelsen.

Lars-Gunnar Sander, Harald Persson och Anette Carlsson har deltagit i en kurs i marknadsföring och utveckling av kulturarrangemang anordnad av Landstinget i Ransberg 15-16 nov.

Styrelsen har yttrat sig över en utredning angående Emigrantregistrets framtida verksamhet och inriktning.

Anette Carlsson har utvecklat föreningens hemsida på Internet med koppling till Sveriges Släktforskarförbunds nättidning Rötter.

Planeringen inför riksstämman 99 fortlöper. I november hölls ett större planeringsmöte med styrelsen och ansvariga för delprojekten.

Skolelever i Forshaga har introducerats i släktforskning av Lars-Gunnar Sander.

Externa föreläsningar av styrelsemedlemmar

- 20 okt Studieförbundet Vuxenskolan. Harald Persson: Nybörjarens släktforskning
- 20 okt Medborgarskolan. Harald Persson: Nybörjarens släktforskning.
- 27 okt Studieförbundet Vuxenskolan. Lars-Gunnar Sander: Soldatforskning.
- 27 nov Medborgarskolan. Lars-Gunnar Sander: Soldatforskning.

Medlemsmöten

- 22 mars Årsmöte med sedvanliga årsmötesförhandlingar. Föredrag av Kent Andersson från Sveriges Släktforskarförbund om "Spännande källor i släktforskningen".
- 12 april Besök av Västerbergslagens Släktforskare.
- 25 april Släktforskarträff på Gamla Badhuset.
- 11 maj Utflykt till Häljebol med besök vid Hällemysens jordkula. Peter Olsson berättade om domboksregistreringen i Häljebol.
- 14 juni Besök av Norsk Slektshistorisk Forening.
- 20 sept Gränsträff i Örje tillsammans med historielagen i Romerike, Follo och Östfold. Tema: svensk utvandring till Norge.
- 4 okt Anbytarträff i Fredriksberg med Västerbergslagens Släktforskare.
- 18 okt Föredrag av Anette Carlsson om Internet och släktforskning.
- 14 nov Släktforskarträff på Gamla Badhuset.

Nyutkomna publikationer under året

Föreningens medlemsblad "VärmlandsAnor" har utkommit med fyra nummer, totalt 112 sidor.

Värmlands Släktforskarkatalog. Ny utökad upplaga.

"Kvarnarna vid Rottanafallen, Rottneros" av Eric Sundell, Malmö.

"Arbetsvandringar Värmland-Härjedalen" av Roger Alderstrand och ABF Härjedalen.

"Stavnäs vigde 1687-1920" sammanställd av Jan Thimberg, Huddinge.

"Råd och tips vid registrering av kyrkböcker" av Gunnar Jonsson, Säffle.

Övrig medlemservice

Under perioderna jan-april och sept-dec har en erfaren släktforskare från föreningen varje måndagskväll biträtt forskare med rådgivning i forskarsalen på Gamla Badhuset i Karlstad.

Uthytte av medlemsblad har skett med 97 andra släktforskarföreningar. Dessa publikationer förvaras i föreningens arkiv på Gamla Badhuset och kan lånas av medlemmarna efter hänvändelse till receptionen.

Harald Persson och Jan Tengelin har

verkat som faddrar för DIS (Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen) och därvid servat medlemmarna med uppdatering av nya programversioner.

Slutligen har ett mycket stort antal släktforskarfrågor per brev, fax, telefon och e-post besvarats av styrelsemedlemmarna. Även från Norge och USA kommer förfrågningar.

Ekonomi

Resultat- och balansräkning bifogas verksamhetsberättelsen. Styrelsen föreslår att årets överskott 5 024:50 jämte föregående års balanserade vinstmedel 44 007:20 tillhoppa 49 031:70, balanseras i ny räkning.

Slutord

Föreningen kan se tillbaka på ett framgångsrikt år. Släktforskningen attraherar allt fler människor som vill söka sina rötter. Detta återspeglas inte minst i med-

lemsantalet som fortsätter att stiga. Inom släktforskarverksamheten finns också visioner om tillskapandet av flera hjälpmedel i form av register samt utnyttjande av de senaste nyheterna inom informations-teknologien. En del har redan realiserats av entusiastiska släktforskare men oändligt mycket mer återstår att göra.

Detta tillsammans med ett nytt arkivcentrum med landsarkiv i Karlstad samt planeringen inför Sveriges Släktforskarförbunds riksstämman i Karlstad 1999 gör att de värmländska släktforskarna kan se fram emot en intensiv period.

Karlstad i februari 1998

Lars-Gunnar Sander, Bernhard Granholm, Gunnar Jonsson, Harald Persson, Anette Carlsson, Bo Cider, Tom Silja.

Balansräkning för 1996 och 1997

	1997	1996
Tillgångar		
Kassa	248,00	185,00
Postgiro	54 912,05	29 605,35
Bank	51 297,85	51 297,85
Fordringar	7 400,00	4 840,00
Varulager	19 623,80	15 738,00
Inventarier	1,00	1,00
Summa	133 482,70	101 667,20

Inga ställda pantar eller ansvarsförbindelser finns.

	1997	1996
Skulder och Eget kapital		
Skulder	54 451,00	37 660,00
Reserv		
Riksstämman	30 000,00	20 000,00
Ing Eget kapital	44 007,20	38 710,85
Årets resultat	5 024,50	5 296,35
Sum Eget kapital	49 031,70	44 007,20
Summa	133 482,70	101 667,20

Resultaträkning

	1997	1996
Intäkter		
Medlemsavgifter	89 660,00	82 904,00
Trycksaker	8 906,30	5 379,50
Kommunbidrag	500,00	500,00
Landstingsbidrag	5 000,00	5 000,00
Summa intäkter	104 066,30	93 783,50

Kostnader		
Tidskriften	-45 083,50	-43 448,00
Porto	-16 525,65	-15 466,45
Telefon	-381,50	-356,25
Möten	-1 041,00	-1 666,00
Resor	-5 037,90	-5 698,70
Förbrukn mtrl	-3 507,60	-2 771,40
Riksstämman	-7 523,00	-8 943,00
Externa gåvor	-1 238,00	-270,00
Diverse kostn	-3 394,90	-1 204,00
Externa medl avg	-700,00	-700,00
Riksförbundet	-5 740,00	-5 054,00
Summa kostn	-90 173,05	-85 577,80

Resultat före avskrivningar	13 893,25	8 205,70
Avskrivningar	-2 514,00	-

Resultat efter avskrivningar	11 379,25	8 205,70
Ränteintäkter	4 225,25	7 640,65
Räntekostnader	-580,00	-550,00

Resultat före reservationer	15 024,50	15 296,35
Reservavsättning		
Riksstämman 99	-10 000,00	-10 000,00

Årets resultat	5 024,50	5 296,35
-----------------------	-----------------	-----------------

Budget 1998

Intäkter	
Medlemsavgifter	90,690,00
Trycksaker	6,460,00
Kommunbidrag	500,00
Landstingsbidrag	5,000,00
Sum intäkter	102,650,00

Kostnader	
Tidskriften	-49,000,00
Porto	-18,000,00
Telefon	-400,00
Möten	-1,200,00
Resor	-8,000,00

Förbrukningsmateriel	-3,000,00
Riksstämman	-8,000,00
Externa gåvor	-1,400,00
Diverse kostnader	-650,00
Externa medlemsavgifter	-700,00
Riksförbundet	-6,300,00
Summa kostnader	-96,650,00

Resultat före avskrivn	6,000,00
Ränteintäkter	5,000,00

Resultat före reservation	11,000,00
Reservation	-10,000,00

Årets resultat	1000,00
-----------------------	----------------

Harald Persson in memoriam

Föreningens kassör *Harald Persson* hade just börjat den tekniska redigeringen av detta nummer av *VärmlandsAnor* då han hastig avled i början av februari och lämnade ett stort tomrum efter sig, som det blir svårt att fylla.

Harald valdes in i styrelsen 1992 och tog sin an uppgiften som kassör med stor entusiasm, som resulterade i att föreningens tidigare manuella bokföring datoriserades. Han fick också hand om produktionen av *VärmlandsAnor*, där han införde datoriserad redigering. Den ansiktslyftning som tidningen då fick är Haralds förtjänst.

Föreningens utgivning av register och skrifter kom till på Haralds initiativ och han lade ned ett stort och förtjänstfullt arbete på denna verksamhet. Hans stora arbetskapacitet räckte också till för att driva projektet *Värmlands Soldatregister* samt att fungera som DISGEN-fadder.

Vid styrelsemötena hade Harald alltid bestämda synpunkter på alla frågor som

behandlades. Stundom kanske någon tyckte att han var en smula jobbig, men han var en driven föreningsmänniska och hans inlägg tvingade fram nyttiga diskussioner som förde de olika ärendena framåt.

Harald deltog som ombud för vår förening vid flera riksstämmor och släktforskar dagar. Jag tror aldrig att han vid dessa tillfällen tog sig tid att höra något föredrag. Han trivdes bäst med att stå vid vårt bokbord och sälja våra publikationer, samt i samband därmed knyta kontakter med andra släktforskare. Som gammal försäljare visste han, att varje person som stannade till vid vårt bokbord, befann sig i fas ett av en process som rätt hanterad kunde sluta i ett köp. Vi kommer att sakna hans initiativkraft och idériakedom.

Hans bortgång innebär en stor förlust för värmländsk släktforskning. Vi lyser frid över Harald Perssons minne.

Lars-Gunnar Sander

Styrelsens förslag

Styrelsen föreslår att medlemsavgiften för år 1999 höjs till 120 kr för ordinarie medlem och behålls oförändrad 30 kr för familjemedlem. Højningen motiveras av højre administrativa kostnader. För medlemmar bosatta utanför Sverige föreslår styrelsen oförändrad särskild portoavgift 40 kronor.

Du är väl inte glömsk?

Du har säkert kommit ihåg att betala Din avgift för 1998, för Du vill ju inte missa kommande nummer av *VärmlandsAnor*, med fina artiklar, forskartips och information om föreningens verksamhet. Och så vill Du ju också bespara styrelsen det merjobb det innebär att skicka ut påminnelser, eller hur?

Vårens program 1998

Årsmöte med föredrag

Lördag 21 mars kl 13.00 Gamla Badhuset i Karlstad. Sedvanliga årsmötesförhandlingar se sid 2
Bengt Åkerblom från Stadsbiblioteket i Karlstad föreläser om "Resenärer i Värmland".

Kaffe med tillfälle till frågor och utbyte av erfarenheter

Släktforskar dag på Melleruds Museum

Lördag 18 april

Tema: Svenskar i Amerika

Föredrag av Lars-Göran Johansson från Emigrantinstitutet i Växjö

Utställning, lotteri, kaffeservering

Lunch kan beställas på telefon 0530-132 14 senast 15 april.

Föranmälan senast 6 april till Lars-Gunnar Sander telefon 054-87 27 54.

Om stort intresse finns försöker vi ordna gemensam bussresa, i annat fall samåkning med bil.

Vårutflykt: Kyrkor i Klarälvsdalen

Lördag 16 maj

Vi följer med Värmlands Lokalhistoriska Förening med buss längs den gamla pilgrimsleden och besöker några av de mest intressanta kyrkorna i Klarälvsdalen.

Pris: ca 200-250 kr inklusive lunch på Hedegårds pensionat i Ekshärad.

Föranmälan senast 4 maj till Birgitta Johnsson telefon 054-10 15 82.

Detaljprogram kommer att sändas ut till deltagarna.

Medlemsservice:

Rådgivning i forskarsalen på Gamla Badhuset, Karlstad

Varje måndag kl 16.30-19.00 t o m april.

Brukssmedernas släktnamn i Värmland och Dalsland på 1700- och 1800-talen.

Efter många års försök att kartlägga smedernas tillvaro och släktsammanhang har jag nu tyckt det vara dags att göra en lista på deras namn och frekvensen av dessa. Av ca 6000 familjer i mitt register har 90 % eller 5400 släktnamn, sammanlagt ca 770 olika namn.

Om man skall nämna något speciellt med smedforskning så är det väl tillgången till de årliga smedlistorna i hammartingsprotokollen som finns från 1715 i Bergskollegiets arkiv i Riksarkivet och från omkring 1740 fram till 1805 i Bergmästararkivet i Landsarkivet i Göteborg.

Smederna flyttade ofta. En bild av smedens tillvaro får man i detta "sannfärdiga betygande" inlämnat till Karlstads hammarting 18/6 1755 (§ 67) av hammarsmeden *Anders Larsson Hane*, f 1682 i Bofors, död i Rinnefors, Boda 1763 :

"År 1747 om Michaeli tid kom jag såsom lagstadd smed från Edsvalla bruk till Glasfors bruk och smidde därstädes för mästervsven 2:ne års tid till Michaeli 1749 för brukspatronen herr Nils Lönboms räkning; och som jag icke visste av förr än påsketiden att jag skulle entledigas ifrån samma syssla, ty voro alla tillfällen uptagne, ehuru jag sökte därefter, varföre jag måste sätta mig in-

hyses uti Söpple och Stavnäs socken, men året därefter 1750, då jag kom till hammartinget, blef jag lagstadd av brukspatron herr Lennart Lennartsson, och kom så till Stömnes hammare Persmässotiden, och smidde där till Michaeli 1751 för mästervsven och njöt l d k m skeppundet utsmidningslön, varefter jag måste sätta mig åter inhyses vid Stömne bruk tills tre veckor före pingst 1753; dock var jag under förenämnde tid vid Karlssfors bruk och smidde för brukspatronen herr Jakob Robsam uti 7 eller 8 veckors tid; men vid sistnämnde tid 1753 kom mästervsven Nils Karlsson vid Svaneholms bruk, som smider för sterbhusintressenterna, till mig vid Stömne och anmodade mig sig till hjälp under dess med Cameraters sjukdom, som påstod till pingsthelgen, hvilket jag efterkom, varefter jag fick tillåtelse sitta inhyses vid bruket tills förledne februari månad, dock var jag förledit år vid Edsvalla bruk ifrån Persmässan tills efter Michaeli och smidde i min sons ställe, som då var sjuk, och sedermera med döden afled, men under all den tid jag vistades vid Svaneholms bruk, smidde jag icke det ringaste för bruksherrens herr Gustaf Mag. Ugglas räkning vid dess härd, men en vecka allenast gjorde jag sysslan för kolgossen Olof

Karlsson, varföre han mig sjelf betalte; som icke allenast jag utan alle som äre kunnige om mitt vistande, med livlig ed intyga kunna. - - -

af Svaneholm d. 11 juni 1755. Anders Larsson Hane ALH"

(Tvist om smedskuld mellan brukspatron Nils Lönbom, kärande, och samtliga delägare i Svaneholms bruk, svarande).

I vidstående tabeller redovisas der vanligaste 219 släktnamnen, d v s de som bars av minst sex smedfamiljer. De vanligaste 219 släktnamnen (de som bars av minst 6 familjer) av cirka 770 är fördelade på 4450 smedfamiljer av totalt cirka 5400. I vidstående tabeller redovisas dessa 219 släktnamn dels i frekvensordning och dels i bokstavsordning. Efter varje namn anges antalet familjer.

Den som är intresserad av smeder rekommenderas att läsa skriftserien "Svenska Smedsläkter" som ges ut av *Föreningen för Smedsläktforskning*, adress c/o Lilie von Rosen, Utflyktsvägen 17, 168 41 Bromma. Deras internetadress är [www.nada.kth.se/~ulfb/ffs.htm]. Hittills har fem nummer kommit ut.

Sven R Myhl, Göteborg

Smedsnamn i frekvensordning

Lindberg	150	Skogsberg	47	Brunzell	26	Svart	19	Gris	15	Lundström/	
Forsberg	120	Wennerström	44	Bäckström	26	Bergqvist	18	Sundström	15	Lungström	12
Gevert	99	Elg	43	Gutke	25	Hellström	18	Viding	15	Moström	12
Stake	91	Bergström	41	Hagström	25	Hättström	18	Gullberg	14	Mur	12
Hjerpe	86	Blom	41	Lind	25	Spångberg	18	Vieveg	14	Möller	12
Ellström	83	Stålnacke	41	Spets	25	Tiderman	18	Boström	13	Parat	12
Hult	81	Fisk	40	Willbas	24	Bläckberg	17	Luthman	13	Sillberg	12
Berg	76	Lekeberg	37	Norström	23	Brun	17	Norman/		Vass	12
Nyström	75	Lundberg	37	Sjöberg	23	Finne	17	Norrman	13	Bagge	12
Björn	66	Wahlberg	36	Strömberg	23	Lindström	17	Ros	13	Björkman	11
Jernberg	62	Holmström	35	Ekman	22	Moberg	17	Svanström	13	Fulfisk	11
Stålhandske	61	Nyberg	35	Stålborg	22	Stenström	17	Uppvall	13	Hammarström	11
Nyqvist	59	Uddström/		Asplund	21	Uppström	17	Bork	12	Karlström	11
Holm	58	Ullström	33	Ekström	21	Funke	16	Drugge	12	Sandberg	11
Verne	58	Edgren	32	Kuse	21	Götberg	16	Forslund	12	Sandström	11
Aldrin	57	Utter	32	Spik	21	Hagberg	16	Helsing	12	Schröder	11
Kropp	57	Lindqvist	30	Stjernlöf	21	Holmgren	16	Heter	12	Dalman	10
Bjurström	56	Solberg	30	Bergman	20	Tinglöf	16	Klenfeldt	12	Dalström	10
Bock/Box	56	Wahlström	29	Björk	20	Tångring	16	Krage/Krafve	12	Edström	10
Hane	56	Broström	27	Hollsten	20	Floberg	15	Kvarnström	12	Gran	10
Löf	51	Korp	27	Åberg	20	Forsman	15	Lettenström	12	Holmberg	10
Varg	5	Blomström	26	Asp	19	Fälling	15	Lund	12		

Smedsnamn i frekvensordning, forts...

Landberg/		Broqvist	8	Hallberg	7	Gerling	6
Lamberg	10	Brännberg/		Hero	7	Granström	6
Mörk	10	Brännare	8	Högberg	7	Grell	6
Ranström	10	Bäckman	8	Lake	7	Helgstedt	6
Skog	10	Bäcker	8	Lindstedt	7	Höjer	6
Söderström	10	Ferm	8	Lybeck	7	Kjellgren	6
Bast	9	Finnqvist	8	Löfberg	7	Kolmodin	6
Berglund	9	Finnström	8	Löfqvist	7	Kruse	6
Birat	9	Flink	8	Maxe	7	Kärfve	6
Bäck	9	Läckström	8	Muskovin	7	Lindgren	6
Fjellman	9	Mogren	8	Norgren	7	Sarve	6
Klarström	9	Mögberg	8	Sillström	7	Seger	6
Kock	9	Nettenström	8	Urbom	7	Seljat/Silja	6
Landgren	9	Piscator	8	Varnberg	7	Skagerber	6
Loman	9	Snopp	8	Backström	6	Sundberg	6
Lundell	9	Ström	8	Ballur	6	Sundqvist	6
Norberg	9	Stål	8	Bratt	6	Tolf	6
Snarberg	9	Willbagge	8	Dahlberg	6	Tranberg	6
Stålhammar	9	Ahlqvist	7	Dahlgren	6	Tumult	6
Tallberg	9	Aspengren	7	Engholm	6	Vikström	6
Wennersten	9	Blomberg	7	Engström	6	Åsberg	6
Örn	9	Byström	7	Fors	6		
Berggren	8	Fallgren	7	Gadd	6		
Broms	8	Grundström	7	Geijer	6		

Så kunde det vara förr

Det var under konventikelplakatets tid. Vid B. bruk hade några smeder, som var läsare, samlats till bön och bibelläsning. För säkerhets skull hade de under bordet lagt en kortlek och några glas. Plötsligt hörde de någon komma i fars-tun. Bort med böckerna och fram med kortleken och glasen! Länsman kommer in.

– Jag har fått anmälan om otillåten sammankomst här, säger han, men jag förstår att det var fel, för här är endast trogna lutheraner, ser jag.

Ur Eva Wennerström-Hartman: *Nya Värmlandshistorier*. (1944).

Smedsnamn i bokstavsordning

Ahlqvist	7	Bäckström	26	Gullberg	14	Landberg/		Nyqvist	59	Söderström	10
Aldrin	57	Dahlberg	6	Gutke	25	Lamberg	10	Nyström	75	Tallberg	9
Asp	19	Dahlgren	6	Götberg	16	Landgren	9	Parat	12	Tiderman	18
Aspengren	7	Dalman	10	Hagberg	16	Lekeberg	37	Piscator	8	Tinglöf	16
Asplund	21	Dalström	10	Hagström	25	Lettenström	12	Ranström	10	Tolf	6
Backström	6	Drugge	12	Hallberg	7	Lind	25	Ros	13	Tranberg	6
Bagge	12	Edgren	32	Hammarström	11	Lindberg	150	Sandberg	11	Tumult	6
Ballur	6	Edström	10	Hane	56	Lindgren	6	Sandström	11	Tångring	16
Bast	9	Ekman	22	Helgstedt	6	Lindqvist	30	Sarve	6	Uddström/	
Berg	76	Ekström	21	Hellström	18	Lindstedt	7	Schröder	11	Ullström	33
Berggren	8	Elg	43	Helsing	12	Lindström	17	Seger	6	Uppström	17
Berglund	9	Ellström	83	Hero	7	Loman	9	Seljat/Silja	6	Uppvall	13
Bergman	20	Engholm	6	Heter	12	Lund	12	Sillberg	12	Urbom	7
Bergqvist	18	Engström	6	Hjerpe	86	Lundberg	37	Sillström	7	Utter	32
Bergström	41	Fallgren	7	Hollsten	20	Lundell	9	Sjöberg	23	Varg	51
Birat	9	Ferm	8	Holm	58	Lundström/		Skagerberg	6	Varnberg	7
Bjurström	56	Finne	17	Holmberg	10	Lungström	12	Skog	10	Vass	12
Björk	20	Finnqvist	8	Holmgren	16	Luthman	13	Skogsberg	47	Verme	58
Björkman	11	Finnström	8	Holmström	35	Lybeck	7	Snarberg	9	Viding	15
Björn	66	Fisk	40	Hult	81	Läckström	8	Snopp	8	Vieveg	14
Blom	41	Fjellman	9	Hättström	18	Löf	51	Solberg	30	Vikström	6
Blomberg	7	Flink	8	Högberg	7	Löfberg	7	Spets	25	Wahlberg	36
Blomström	26	Floberg	15	Höjer	6	Löfqvist	7	Spik	21	Wahlström	29
Bläckberg	17	Fors	6	Jernberg	62	Maxe	7	Spångberg	18	Wennersten	9
Bock/Box	56	Forsberg	120	Karlström	11	Moberg	17	Stake	91	Wennerström	44
Bork	12	Forslund	12	Kjellgren	6	Mogren	8	Stenström	17	Willbagge	8
Boström	13	Forsman	15	Klarström	9	Moström	12	Stjernlöf	21	Willbas	24
Bratt	6	Fulfisk	11	Klenfeldt	12	Mur	12	Ström	8	Åberg	20
Broms	8	Funke	16	Kock	9	Muskovin	7	Strömberg	23	Åsberg	6
Broqvist	8	Fälling	15	Kolmodin	6	Mögberg	8	Stål	8	Örn	9
Broström	27	Gadd	6	Korp	27	Möller	12	Stålberg	22		
Brun	17	Geijer	6	Krage/Krafve	12	Mörk	10	Stålhammar	9		
Brunzell	26	Gerling	6	Kropp	57	Nettenström	8	Stålhandske	61		
Brännberg/		Gevert	99	Kruse	6	Norberg	9	Stålnacke	41		
Brännare	8	Gran	10	Kuse	21	Norgren	7	Sundberg	6		
Byström	7	Granström	6	Kvarnström	12	Norman/		Sundqvist	6		
Bäck	9	Grell	6	Kärfve	6	Norrman	13	Sundström	15		
Bäcker	8	Gris	15	Lake	7	Norström	23	Svanström	13		
Bäckman	8	Grundström	7			Nyberg	35	Svart	19		

Bland bruksbokskrivare, jägare, häxor och "vanligt folk"

Farmors mor kom från Torsby i Fryksände socken och flera av hennes förfäder på faderns sida bodde i Västana mot gränsen till Lekvattnet. Andra grenar kom från t. ex. Svenneby, Önnerud och Sörmark. När jag började släktforska om dem hittade jag en hel del intressant förutom alla sedvanliga namn och data, vilket naturligtvis satte extra fart på fantasin.

För att här inte sväva ut alltför vidlyftigt utgår jag från hennes farfars farfar, soldaten *Bengt Jonsson*, f 1684 i Sörmark. Han kom senare till Västana, där han 1719 gifte sig med *Maria Jon(as)-dotter*, f 1697. Hon var dotter till bruksbokskrivaren *Jonas Eriksson Frykström* i Västana (födelsedata okända) och hans hustru *Gertrud Jonsdotter* (1672-1757). Gertruds far var *Jon Björnsson* från Bada, och var, om jag fattat uppgifterna rätt, son till *Björn (Börje) Nilsson* i Östmark, son till *Nils Bondesson* i Rådom av den kända Bonde-släkten därifrån.

Officerare, jägare och kommandanter under Gyldenlöwefejden

Jonas Frykström hade bl a två bröder: *Olof Eriksson Frykström*, också han bruksbokskrivare (på Bada bruk) samt skogvaktaren *Johan Eriksson* bosatt i Lindås i Ekshärad. Denne Johan hade säkert ärvt sitt "skogvaktar- och jägar-påbrå" efter sin far, skogvaktaren *Erik Klemetsson*, f 16?, tillika officer med tillnamnet *Rosendal*. Honom ser jag egentligen som huvudperson i den här sammanställningen. I rullorna står han först antecknad som reformerad fänrik vid Värmlands dragoner 1663. Under Gyldenlöwefejden mellan Sverige och Danmark/Norge 1675-79 tituleras han skogvaktare, men fr o m den 1 augusti 1679 nämns han som befördrad till löjtnant vid "jägeribetjante" vid Eda skans, där han står under befäl av den välkände "jägerimästaren" vid denna tid, *Anders Molitæus*. Denne var son till kyrkoherden *Johannes M*, som från 1629 var kyrkoherde i Stavnäs och från 1653 prost över Jösse kontrakt. Anders var först

underjägmästare i Värmland och på Dal och därefter jägmästare 1681. År 1675 blev han förordnad av Amiralitetskollegium till inspektör över mastskogarna i dessa landskap i samband med avverkning, flottning och utskeppning av "masteträn" till skeppsbyggen i Göteborg. Han stod i "stor nåd hos Karl XI och deltog i dennes björnjakter i trakterna kring Kungsör". I Danska kriget "var han konungen följaktig med "Crono Skytternes anförande öfver gamble gräntzen emoth fienden". Hans boställe var Prästbol (Stommen) i Glava och mottog senare som ynnestbevis för sina tjänster kronogodset Grindsbol i samma socken. I slutet av sin karriär kallas han hovjägmästare i officiella skrivelser. Han tog avsked från jägmästaretjänsten 1691.

Eda skans

Eda skans, som började byggas 1656, kom att spela en stor roll för gränsförsvaret i väst på dessa breddgrader. Dess förste befälhavare och kommandant var *Jonas Hansson Spetz*, kapten vid Närke-Värmlands regemente, Fryksdals kompani, 1660 adlad *Gyllenspetz* och förlänad gården Gylleby i Fryksdalen som belöning för mod och tapperhet under trettioåriga kriget. Han avancerade sedan i graderna för att sluta som generalmajor vid infanteriet (se notering ur domboken nedan).

Kommandanten vid Eda skans under Gyldenlöwefejden var *Johan von Seulenbergh*. Han var "konduktör vid fortifikationen" och 1667 kapten vid Närke-Värmlands regemente. År 1670 var han major och, som sagt, kommandant vid Eda skans, "vilken han satte i så gott stånd att han under kriget mot Danmark i februari 1679 kunde tillbakaslä norrmännens anfall och tvinga dem till återgång". Hans far *Henrik Muhlmán*, adlad von Seulenbergh, kom från Livland.

Erik Klemetsson Rosendal hade samtidigt funktionen som kommandant över bönderna vid svensk-norska gränsen vid Lekvattnet. En medhjälpare i detta sammanhang var fänriken *Erland Brun*, senare skogvaktare i Älvdalen och 1685 utsedd till skogvaktare även i Fryksdalen,

skogvaktare *Mattes Olsson*, *Anders Svensson*, *Erich Gunnarsson*, *Torsten Börjesson* samt "gemene Cronoskyttar 39 st".

Flera "gränsincidenter" från Gyldenlöwefejden noteras i Fryksdals härads domböcker, t ex 1676 ht: "Generalmajoren *Jonas Gyllenspets* (se ovan) har låtit fängsla och åtala finnen *Johan Sigfridsson* i Vittjärn, boende vid norska gränsen, för att han lämnat upplysningar till fienden, vilket Johan dock förnekar. ... "Fänriken *Erik Klemetsson*, kommandant över bönderna vid gränsen, säger sig ha hört andra finnar vid gränsen klaga över att Vittjärnspojarna lämnar upplysningar till Norge. Rätten hänskjuter ärendet till Hovrätten. Johan föres till Karlstads fängelse."

Vidare 1678 ht: "Kommandanten på Eda skans *Johan von Seulenbergh* och kommandanten på Vingers skans i Norge klagar båda över att härads finnar rövar och plundrar i Norge. Fienden provoceras därav att härja på svenska sidan"...

Finnarna hade annars gott rykte om sig att vara skickliga spanare och jägare om denna egenskap användes så att säga i rätt syfte. *Johan Sigfridsson* i Vittjärn var av släkten *Hämäläinen*. Andra finska släkter där var *Karttuinen* (i kyrkböcker och domböcker ofta förvanskat till Kart) samt *Siikainen* (Siiken).

Jägarfunktionen, här i militärt sammanhang benämnd "jägeribetjante" (spanare, kunskapare) i ofredstid, är således inget modernt påfund. Ett senare välkänt värmländskt exempel var Värmlands fältjägare "Di gröne". Dagens moderna jägarsoldater har alltså en anrik historia att falla tillbaka på. "Överlevnadsteknik" som står på deras utbildningsschema och som det anordnas kurser i, var deras föregångare automatiskt piskade att lära sig från tidig barndom.

Erik får avsked

Erik Klemetsson Rosendal avgick ur tjänsten med löjtnants pension den 17 juni 1686, uppbar sådan ännu 1701 och kunde därmed se tillbaka på ett handelsrikt och säkert ofta äventyrligt liv. Hans hustru hette *Elisabet Olofsdotter*, född 164(2)?,

hittills okänt var. Hon var död 1708 i Västana. Eriks föräldrar var *Klemet Larsson*, soldat och bonde i Västana, död 164(1), gift med *Lucia Jönsdotter* (ytterligare uppgifter om henne saknas). Klemets far var *Lars Olofsson*, bonde i Torsby, (levde 1634) och hans far i sin tur *Olof Larsson*, likaså bonde i Torsby; levde ännu 1610.

Vidskepelser, häxerier och risslitning

Jag nämnde i början soldaten *Bengt Jonsen*, född 1684 i Sörmark, inflyttad till Västana. Hans far var *Jon Svensson* från Sörmark (d 1750) liksom hans mor *Marit Engelbrektsdotter* (165(7)-1750). Hennes far var *Engelbrekt Nilsson* och farfadern *Nils Engelbrektsson*, alla från Sörmark.

Jons far hette *Sven Jonsson*, född 162(?), soldat och bonde i Sörmark. Han var gift med *Marit Jonsdotter*, som i Fryksdals härads dombok 1682 och 1683 tillsammans med två andra kvinnor står anklagad för "trolldom samt annor kopp-leri och sammankomster med den onde".

En 14-årig flicka vittnade inför rätten att "*Svens hustru på Södermark Marit Jonsdotter hafver fört hänne för tre år sedan, då hon tjente hos Olof Olsson i Sörmark vid Midsommartiden ungefär till Blåkulla*", som skulle ligga norr och väster om Sörmark. Därvid tyckte hon sig ha fördrats på "*en vit och röd solugh 2 1/2 års gammal stut (yngre oxe)*". . . Händelseförloppet är för omfattande för att här relateras i sin helhet, men står att läsa i bl a artikeln "Blåkullafärder och änglabesök i Sörmark" av Olof Hampus (*Torsby Förr och Nu*).

Marit blev emellertid frikänd på grund av "otillräcklig bevisning" och kanske också tack vare ett mildare synsätt på "slika villfarelser" än tidigare. Men inte förrän 1779 togs dödsstraffet för trolldom och häxeri bort. Man kan nog påstå, att Marit hade en god portion tur som kom undan med livet i behåll i stället för att bli "halshuggen och å bålbränd". Den 14-åriga flickan som vittnat dömdes däremot till 40 marks böter för ryktesspridning "sig sjelf till straff och androm till varnagel". Då hon helt saknade medel att gälda böterna med, fick hon i stället slita ris utanför tingshuset i allmänhetens åsyn. Idag hade sådant klassats som barnmisshandel av grövsta sort.

Kyrkböcker avslöjar hårda tider

För att så sluta något längre framåt i tiden än vi började. Farmors morfar, torparen och dagkarlen *Erik Ersson*, född 1798 i Västana, bodde på 1840-talet tillsammans med hustrun *Kerstin Bengtsdotter*, född 1811, som inhyses under ytterst knappa förhållanden på Välta, ett litet torp vid Örtjärn i Lekvattnet.

Farmodern *Gertrud Arwidsdotter*, kommer från Önnerud, fanns också antecknad där. Erik Ersson hade dessförinnan bott i Torsby (bl a Kyrkhalla), där han var dagkarl, förmodligen vid bruket. Torpet Välta, som då ägdes av en *Jöns Jonsson* i Mårbacken, det stod sedan öde på 1870-talet. Farmors mor *Gertrud Ersdotter*, född 1829 och hennes yngre syster *Kerstin*, född 1836 fick så fort de läst för prästen dra söderöver för att ta plats

som pigor i Frykerud och Grava socknar. Två munnar mindre att mätta - det fanns flera yngre syskon kvar hemma i Välta-torpet. Kerstin Bengtsdotter gick ur tiden 1857 och Erik Ersson tio år senare. Gertruds "slutstation" blev Hammarön, där farmor Lovisa föddes.

Nyttiga kunskaper och tankeställare

Som vi ser kan släktforskning ge inblickar i mycket och presentera många levnadsöden. Det ger oss många nyttiga kunskaper och tankeställare. Det var inte bättre förr, det talesättet kan vi med gott samvete skrota i det här sammanhanget. Husförhörlängder, dödböcker och domböcker talar sitt tydliga (men ibland svårtydda) språk om raka motsatsen.

Mats Sjökvist, Sundbyberg

Källor:

Krigsarkivet: rullor för Närke-Värmlands regemente

Krigsarkivet: biografisamlingen Fryksände och Lekvattnets socknars kyrkböcker (mikrokort)

Sveriges Släktforskarförbund: *Svenska Antavlor nr 157*

H Samzelius: *Jägeristaten*

G Elgenstierna: *Adelns ättartavlor*

G Almqvist: *Sammandrag av Fryksdals härads domböcker 1602-1700 och 1701-1725*

Sunne kyrka genom tiderna

J Persson: *Ödetorp i Lekvattnet*

J Ericson: *Finnar i Gräsmark och Lekvattnet*

Tillfällighetsfynd i Nättidningen Rötter

Karlstad (S): Änkemannen *Hans Olsson* från Ämtervik i Eda sn; var dömd till döden av Häradsrätten för mord på sin dotter, 4 år gammal, men av Hovrätten och Konungen benådad och satt på Hospitalet såsom sinnessvag.

Död 19/3 1824 av tvinsot, 60 år.

Insänt av Stig Petterson.

Karlstad (S): 1770 23/3 föddes och döptes i Kronoarresten i Karlstad barnet *Jonas*. Fader gifte mannen *Jonas Elofsson* ifrån Olsäter, Ulleruds sn, avlade barn med sin styvdotter, kvinnspersonen *Lisken Jonsdotter*. Dopvittnen hustru Maria Bengtsdotter och hustru Catarina Lars-

dotter på arresten. Barnet döptes av vice pastor.

Insänt av Stig Petterson.

Tidningsnotis, troligen från juni 1900:

Död i elände Fredag den 8 dennes anträffades en okänd mansperson liggande bredvid vägen strax söder om Mölnbacka bruk i Nedre Ulleruds S:n. Mannen omhändertogs och vårdades. Den 10 juni afled emellertid personen ifråga och den af extra provinsialläkaren G. Lindblom utfärdade dödsattesten innehåller, att dödsorsaken varit tarmkatarr, möjligen af tuberkulös art. Bemälte person, som var

döfstum, meddelade sej genom att med griffel skriva på en skifferbit, men ville ej lämna några uppgifter om sitt namn eller varifrån han var. Hans signalement är följande: mycket magerlagd, omkring 25 år gammal, af medellängd, kortklippt brungrått hår, utan skägg, å vänstra underarmen tatuerat med D.H.S. 1876 samt iklädd bruna kläder (hel kostym) samt mjuk svart filthatt. Den som om nämnda person kan lämna upplysningar, torde lämna sådana till ordförande i Nedre Ulleruds S: kommunalnämnd under adress Deje, Katrineberg.

Insänt av Peter Funke

Förvärv av fast egendom

Kravet att få förvärvet av fast egendom godkänt av rättsliga myndigheter fanns föreskrivet i våra äldsta lagböcker såsom *Magnus Erikssons landslag*. I 1734 års lag fastställdes ett lagfartsförfarande som kom att gälla ända till *förordningen av den 16 juni 1875*.

Uppbud stadgas

I 1734 års lag stadgades att tre ”uppbud” skulle föregå utfärdandet av fastebrev. Genom uppbudet skulle köpet bli kungjort och eventuellt klander mot köpet kunna väckas. På landet skulle uppbuden ske på tre på varandra följande lagtima häradsting. Köpet blev ”lagståndet” om klander ej hade inkommit inom ett år efter sista uppbudet, efter år 1800 dock å närmaste ting efter sista uppbudet. Vid första uppbudet skulle köpebrev i rätten offentligt uppläsas och intas i protokollet. från början hade uppbudet införts för att göra det möjligt för släkten att utöva sin börsrätt med avseende på jorden. För ärvd fastighet fordrades ingen ansökan om lagfart.

Lagfart ska sökas

Enligt 1875 års lag skulle varje köpare på landet söka lagfart, inom sex månader sedan ”fånget” skett, hos underrätten i det område i vilket egendomen låg. Därvid skulle köpebrevet uppvisas och offentligt uppläsas. Var detta ej avfattat enligt lag avskog rätten genast ansökan. Vidare skulle bekräftas att säljaren, fångesmannen, i sin tur hade kommit i lagligt besittning av egendomen. Kunde det sistnämnda ej styrkas förklarades ansökan vilande.

Ett exempel

Min morfar, *August Westlund*, (1845-1932) i Berga, Glava, fick sin ansökan om lagfart vilande, då han 1892 inköpt egendomen 75 öre skatt av hemmanet Fjäll i Glava, vars ägare *August Frisk* befann sig i Dakota, USA. Ansökan om lagfart inlades av någon anledning först den 9 april 1894 till lagtima hösttinget med Gillbergs härad vid tingsstället Häljebol av ombudet kyrkovärden *Johannes*

Andersson i Löfås. Rätten fattade där samma dag sitt beslut och åberopade den ovan nämnda paragrafen (§ 7) om ansökans vilande. Ett mycket omständligt förfarande vidtog därefter enligt paragrafen 10 i lagen. En kungörelse som beaktgjorde köpet skulle tre gånger med en månads mellanrum, dels införas i ”allmänna tidningarna,” och dels uppläsas i häradets kyrkor.

Köpet klart flera år senare

Ansökan fullföljdes först vid hösttinget den 22 december 1905. Efter sista kungörelsen kunde klander resas inom fem år. Nämndemannen *Olof Byström* i Sebbeneby, som förde Westlunds talan, kunde enligt protokollet styrka ”att berörda kungörelse blifvit såväl införd i Post- och Inrikes Tidningar N:o 42A för Måndagen den 20 Februari, N:o 69B för Torsdagen den 23 Mars och N:o 93B för Måndagen den 24 April, allt år 1899, som och uppläst i Gillberga församlings kyrka Söndagen den 19 Februari, den 19 Mars och den 23 April, i Långserud församlings kyrka Söndagarna den 5 Mars, den 9 April och 21 Maj, i Stafnäs församlings kyrka Söndagarna den 19 Februari, den 19 Mars och den 23 April, i Högeruds församlings kyrka Söndagarna den 19 Februari, den 26 Mars och den 30 April, i Glafva församlings kyrka Söndagarna den 19 Februari, den 19 mars och den 23 April, i Wärmskogs församlings kyrka Söndagarna den 19 Mars, den 30 April och den 11 Juni samt i Svanskogs församlings kyrka Söndagarna den 19 Februari, den 26 Mars och den 30 April, allt äfven år 1899”

Men det var inte tillräckligt utan dessutom åberopades ett intyg av häradsskrivaren i Södersysslets fögderi, *Harald Forsgren*, att Westlund under åren 1900-1905 var upptagen i mantals- och taxeringslängden för Glava som ägare av egendomen i Fjäll. Slutligen fanns en skriftlig förklaring från kronofogden i fögderiet, *Johan Wilhelm Myrin*, att han intet hade att erinra mot lagfartsansök-

ningens bifallande.

Protokollet avslutas med en anteckning om ”att klander i fånget icke blifvit till Rätten instämt och i dess lagfartsprotokoll antecknad, samt att ej heller eljest förekommit anledning att annan ägde bättre rätt till fastigheten”.

Lagfart var således beviljad för August Westlund och hans hustru Maria Olsdotter på 75 öre skatt av hemmanet Fjäll nr 1 i Glava socken.

Sten Nyborg, Lidingö

1734 års lag

Jorda Balk, IV. Cap

Om kiöp, och huru jord å landet, hus, gård, och tomt i staden säljas må

1. §

Säljer man jord sin å landet; så skal kiöparen inför Rätten, i thet härad jorden ligger, visa kiöpebref sitt, och jorden offteliga upbiuda låta, på trij almäna Häradsting. Giöres ej å then jord klander, inom natt och åhr, efter tridie upbudet; eller vid thet Ting, så tridie upbudet sker i then landsort, ther allenast ett Ting hvar år hålles; gifve så Häradshöfding fastebref ther å, med thes namn, häradets och sitt insegel. Ligger thet som såldt är, i flera Härad; så skal hvarthera upbiudas å rätta Häradsting, och fasta ther å tagas; Varde ock fastebref i härad's dombok inskrifvit.

Den sista avrättningen i Fryksände 1833

På 1800-talet ägde ett giftmord rum i Vitsand. Familjen ifråga bodde på ett ställe som hette och fortfarande heter Halla. Maken och ett barn till *Olof Larsson*, (står Olsson i hfl) avled under mystiska omständigheter. Det var känt att Olof helst velat äga en annan kvinna och möjligen var detta anledningen som drev honom till giftmord av hustrun och av misstag kom mordet att kräva även ett av barnens liv.

Hur mordet begicks

Olof var slagtröskare i gårdarna och innan han begav sig till arbetet, kokade han sin dagliga välling till frukost. Innan han gick hällde han dock stryknin i den kvarstående vällingen som hans hustru skulle äta av. Allt gick efter beräkning, man hon gav också åt barnen av den förgiftade vällingen och båda blev förgiftade och dog.

Den hemska gärningen lämnade honom aldrig ro och misstankarna ifrån grannarna över att han bragt de sina om livet gjorde att han blev så inbunden att han till slut föll i gråt inför prästen i församlingen och erkände sin missgärning. Händelsen blev anmäld till myndigheterna och följden en rättegång. Han blev dömd att mista sitt liv genom halshuggning som straff.

Att familjen bestod av ytterligare en son, 7 år, nämns varken i de tryckta versionerna eller i den muntliga traditionen. Han togs om hand av en familj i Vadje. Modern och den yngre brodern borttryckta genom giftmord och fadern "halshuggen och styckad den 14 februari 1833" som prästen noterade i marginalen på husförhörslängden.

Avrättningen

Den 14 februari hade en massa människor samlats för att se halshuggningen. På galgbacken hade tre pålar rests. En för kroppen, en för huvudet och en för handen. Handen dömdes han att mista för barnets skull. Somliga säger att på mittstolpen hade ett kärthjul anbragts där kroppen skulle ligga. Innan man var färdig att läsa upp domen och skrida till handling begärde Olof att få sjunga en

psalm som beviljades. Han knäböjde under psalmsången och fick sedan lägga sig på stupstocken, bödelns hugg tog först handen, sedan huvudet.

Den avrättades kvarlevor lämnades kvar på sina pålar. Den vita skjortan fladdrade kring den huvudlösa kroppen och de som hade vägarna förbi gjorde sig i förskräckelsen en ny väg omkring den fruktade platsen. Om Olof Larsson berättades att han visade sig för sin kvarlevande son i en kolarkoja och att han låtit förstå att han fått frid och förlåtelse för sin hemska missgärning, dess svåra omständigheter till trots.

Vad är sanning?

Om Olof verkligen mördade de sina eller om det var grannarnas elakheter som drev fram ett erkännande är det ingen som vet. Kanske har Olof verkligen fått ro, om inte så kanske hans osaliga ande ännu irrar omkring ute på galgbacken vid Långkroken. Avrättningsplatsen ligger i närheten av gamla landsvägen mellan Torsby och Östanå och kallas i dagligt tal för Långkroken (p g a den omväg människorna tog).

Än syns platsen

Ännu finns tydliga märken efter avrättningsplatsen. Där är kors inristade i de omgivande träden som utmärker den jordvall där stupstocken låg. Det har även upprättats en minnessten som ligger alldeles intill galgbacksvägen (bredvid jordvallen). Avrättningsplatsen är idag för övrigt en ganska okänd besöksplats och tyvärr inte så väl underhållen, så man bör gå ifrån stora vägen fram till Galgbacken. Man måste även hålla ögonen öppna efter minnesmärket som utmärker vart vägen till avrättningsplatsen går upp, eftersom det har blivit söndertrasat genom åren som gått och är därmed lätt att missa.

Källorna berättar

I husförhörslängden (XY 861) sid 70 1833 i Åsteby har jag funnit: Torp *Olof Olsson* född 1803 (ort 27)", död 1833

Hust *Marit Persdtr*, född 1798 (ort 32) död 1833

Barn:

Per Olsson, född 1826

Olof Olsson, född 1829, död 1833.

I anmärkningskolumnen står det "Halshuggen och steglad den 14 februari 1833" Och för *Per Olsson*, född 1826, står det att han kom till Vadje.

Tryckta varianter

I *Torsby Förr och Nu* 1978 finns fyra olika sägner om denna historia. De har troligtvis uppkommit av historien som jag har berättat om här i början.

1:a historien, 60-årig man, född i Kyrknäs :

Det bodde en familj på Kyrkonäset. En dag då mannen var i skogen på jakt under vintern fann han några underliga spår som ledde till en tjärn. Han hann ej långt för han blev nedskjuten av någon som låg i bakhåll. Det var församlingens präst som utförde dådet. Han hade åkt efter honom hela tiden ifrån mannens stuga. Kroppen gömde han i en grotta i berget som låg alldeles intill. En kort tid senare inträffade det ett jordskred som täppte till grottans mynning. Mannens hustru och prästen hade fattat tycke för varandra. Detta hände samtidigt som bröllopet var mellan mannen och hustrun. Detta hade de planerat en längre tid men de måste vara försiktiga. På dödsbädden berättade prästen hur det hela hade gått till.

2:a historien, 80-årig kvinna, född i Kyrkonäs :

Under 1820-talet försvann en kvinna spårlöst. Hennes familj bodde någonstans på Kyrknäset. Mannen talade om för grannarna att hans hustru skulle resa bort ett slag till sina släktingar. Men efter en lång period började grannarna fundera vart hustrun hade tagit vägen. Hon måste ju komma hem någon gång. Ryktena började att spridas. Någon hade sett mannen följa henne en bit på vägen. En tid senare var några jägare ute vid sjöstranden. De fick syn på en båt och i den

satt mannen. Efter den händelsen hade ingen sett mannen på sjön. Folket i byn började på att prata. Mannen måste ha gjort sig av med sin hustru. Grannarna trodde hon måste ligga på sjöns botten eller i tjärnen intill. Man fann aldrig igen hustrun och han dömdes att mista sitt liv genom hängning. Efter några tiotal år var det en fiskare ute på sjön. Plötsligt hörde fiskaren hur en båt kom närmare hans egen. Han fick då se att det var den försvunna kvinnan. Hon talade då om att hon skulle hjälpa folket i bygden om de var ute på sjön och hamnade i sjönöd. Strax efter försvann hon och ingen har sett henne sedan dess.

3:e historien, 50-årig man, född i Vitsand :

Under 1800-talets början utspelades ett giftmord på Kyrkonäset. Familjen bodde på Halla. Hustrun dog under mystiska omständigheter. Hennes man hjälpte till i ganngårdarna. En dag när han kom hem fann han sin hustru död. Ryktena

började spridas ganska snart. Den förgiftade hustrun hade en älskare. Det var församlingens präst med namnet Althar. Han kom ursprungligen från Fryksände socken. Prästen hade en broder som var häradshövding. Brodern blev till stor hjälp - av utdömande av straffet senare. Man kom fram till att hustrun förgiftades av arsenik. Några av grannarna hade sett att prästen hade varit där och hälsat på hustrun strax efter att mannen hade gett sig av. Det var prästen som hade mördat henne. Han hade större möjligheter att få tag på den dyrare arseniken än mannen som var fattig. Prästen spred ut att det var mannen som hållt arseniken i maten. Mannen blev dömd till döden av prästens broder.

Gunilla Önnberg, Torsby

Ett tillägg

Den i tredje historien utpekade prästen bör ha varit *Olof Denis Althar*, f 1787 22/12 i Fryksände, d 1859 6/3 i Vitsand,

son till kyrkoherden *Carl Johan Althar* i Fryksände o.h.h. *Agneta Elisabeth Carlström*. Olof Denis gick i Karlstads skola och gymnasium, kom till Uppsala 1810, prästvigdes 1811, och kallades till faderns adjunkt, 1821 utnämndes han till komminister i Vitsand. I Herdaminnet står att han arbetade mycket för kyrkans prydnad och donerade bidrag till inköp av orgel. Under nödåren, som förekom då och då, visade han "även ett medlidsamt och offervilligt sinne".

Han var gift sedan 1823 med *Elsa Fredrika Westberg*, f 1792 16/12 i Ransäter, död 1861 i Vitsand. Makarna hade inga barn.

Bland hans 12 syskon fanns också yngre brodern *Knut Ludvig*, 1798 25/10 i Fryksände, som var vice häradshövding och bosatt på Vägsjöfors.

Uppgifterna ur Anders Edestam: *Karlstads stifts Herdaminne*, del 3, s 262, 276.

Elisabeth Thorsell

Våldsamma gymnasister i Karlstad

För oss som trodde att ungdomsbrottslighet och gängbildning är ett påfund av senare tid är det intressant att läsa C E Nygrens artikel i *Värmland Förre och Nu* från 1926 om justitieborgmästaren Ringer, som tjänstgjorde i Karlstad under första delen av 1700-talet. Följande utdrag är insänt av *Peter Funke* i Mölnadal:

"Hur underligt det än kan låta, var det skolungdomen som var anledningen till dessa ofta ganska våldsamma oroligheter. Till åren komna, som de flesta av dåtida scholars voro, inblandade med en hel del orosmoment av varjehanda slag, voro de nog ej så lätta att få bukt med. Egentligen tillhörde det naturligtvis rektor att med domkapitlets myndighet bakom övervaka skolungdomens uppförande och rätta till, vad som brast häruti. Och förmodligen gjordes från dessa håll allt vad göras kunde, men med föga resultat. Uppåt och oordningar av alla de slag hörde så att säga till nattordningen, och till slut griper Ringer själv in, sedan han ett par gånger vänt sig till vederbörande myndigheter. Han låter

varje natt utgå särskild vakt, som har order att gripa varje skoleperson och sätta honom i "proba" efter anmälan till rektor. Ty då stadsfiskalen uti sin tjänst av "scholesocietén" blivit hotad, så kommer han hädanefter icke att hålla sig till någon viss utan till societén i gemen. För övrigt blev borgerskapet tillåtet "at ladda sine gewär med hagel och slå efter benen på gymnasisterna, enär de söka at oroa deras, hwarwid de fleste förmanades at bruka all försiktighet, så at ingen oskyldig oförrettas eller någon skyldig til sit lif skades". De medel, han tillgriper, synas kanhända oss väl så kraftiga, men så var för visso icke fallet, ty man häpnar över vad dåtida skolungdom i dessa tider ansågo såsom nöjen och förstår så väl, varför kraftmedel av nämnd art tillgrepos. Ty för det fredliga borgerskapet gällde det mången gång att bevara livet."

Mera skolminnen

För den som vill läsa om skollivet i Karlstad något århundrade senare, kan *Skolminnen*, upptecknade av Erik Gustaf Lilljebjörn, utgivna av Enar Lilljebjörn 1925, rekommenderas.

Erik Gustaf var född 1848, son till kapten Henrik Lilljebjörn från Odenstad och hans hustru Hilda Charlotta Wahlström. Under Eriks Gustafs skoltid i Karlstad bodde familjen i utkanten av staden, och han ger i sin bok inte bara livfulla skildringar av skolkamrater och lärare, somliga mer eller mindre hårresande, utan även från hur det vara att leva i kanten av en stad på den tiden.

Hans skoltid började med att en något kolerisk fader skulle lära honom bokstäverna, och efter något år eller så fick han och en broder börja i den Kamphska flickskolan, för att sedan 1856 börja i Storskolan med alla dess stojande gossar ända upp i vuxen ålder.

En mycket läsvärd bok.

Elisabeth Thorsell

Tiden före det ständiga knektehållets införande

Utdrag ur överste C O Nordensvans *Närkes och Värmlands regementes historia* av 1905. Utgiven av Norstedts förlag. Boken finns ej på Karlstads Stadsbibliotek och är troligen specialbeställning av Värmlands regemente.

Värmlands regemente, som erhöll sitt manskap från Värmland med undantag för dess östligaste del, var före 1812 förenat med Närkes regemente - vilket 1893 förenades med Lifregementets grenadjärkår till ett regemente, som 1904 fick namnet Lifregementets grenadjärer - och kallades Närkes och Värmlands regemente.

Detta regemente räknar liksom de flesta äldre lantregementen sin härkomst från 1634 års regeringsform genom vilken det inhemska krigsfolkets indelning i regementen bestämdes liksom regementenas fördelning mellan landskapen, men i själva verket går det tillbaka till 1623, då konung Gustaf II Adolf ordnade det inhemska infanteriets indelning i tio stora regementen af vilka trupperna i konungens broders, hertig Karl Filips, förre hertigdöme utgjorde ett regemente.

Före Gustaf II Adolfs tid var infanteriet ordnat i fänikor om 300-500 man, vilkas antal växlade och vilka tidtals förenades i regementen under särskilda överstars befäl. I Värmland och Dalsland uppsattes två fänikor.

Peder Larssons fänika

Den äldsta värmlandsfänika man känner är Peder Larsson fänika, vars räkenskaper för år 1560 och närmast därefter följande år finns i behåll. Värmland tillhörde från Erik XIV:s tid konungens yngste broders, hertig Karls, hertigdöme, vilket utom Värmland omfattade Södermanland, Närke och en liten del av Västergötland och efter hertigens tronbestigning övergick till hans yngre son Karl Filip. Allt inom hertigdömet uppsatt krigsfolk stod under hertigens och under honom vanligen under en överstes befäl och utgjorde sålunda ett stort regemente. Värmlandsfänikorna deltog helt eller delvis i krigen med Danmark och Ryssland under denna tid.

Efter hertig Karl Filips död 1622 indrogs hertigdömet, men vid infanteriets

ordnande året därpå förenades allt manskap från Södermanland, Närke och Värmland till ett regemente, vanligen kallat storregemente, under Alexander Leslie's befäl. Det stora regementet delades dock genast, så att "Alexander Leslie's regemente", som det vanligen kallades, i 1623 års rulla endast upptar kompanierna från Närke, Värmland och Dalsland, 13 till antalet, vilket antal sedermera undergick ständiga växlingar. När regementet icke kallades efter sin chef, benämndes det Närkes och Värmlands, vilket namn blev fastslaget genom 1634 års regeringsform. Det erhöll här efter sitt manskap endast från dessa landskap.

Till Tyskland

Hertigdömet krigsfolk hade deltagit i Gustaf II Adolfs första krig med danskar, ryssar och polacker, men det låter sig icke göra att utgrunda, var närkingar och värmlänningar var med. När konungen omsider 1626 med kraft upptog kampen med polackerna och gjorde Västpreussen till krigsskådeplats, steg Leslie med 12 kompanier närkingar och värmlänningar ombord på den flotta med vilken konungen i juni överseglade till Pillau. Regementet deltog i kriget till 1628, då dess återstod fördes hem.

Sedan regementet blivit uppbragt till 1200 man, fick dess ena hälft, fem kompanier under den nye regementschefen, den frejdade *Axel Lillie*, ingå i den här med vilken Gustaf II Adolf midsommardagen 1630 landsteg på Pommerns kust. Den svenske konungen hade tagit sig an de förtryckta tyska protestanternas sak och gick nu att bekämpa tyske kejsarens och katolikernas segervana och övermodiga härar.

Vid Breitenfeld

Närke-värmlänningarna deltog i det nu följande fälttåget och i det ärofulla slaget vid Breitenfeld den 7 september 1631, där de kejserliga under sin hittills segerrike fältherre Tilly blev i grund slagna. Med 512 man på åtta kompanier hade regementet tillika med dalkarlar och fin-

nar under de förras chef Åke Oxenstierna ingått i en av de brigader eller slaghopar som hade sin plats i första linjen.

Närke-värmlänningarna följde sedan Gustaf II Adolf genom västra Tyskland in i Bayern och tog under Lillies befäl en verksam del i stormningen av fästet Marienburg vid Würzburg, där större delen stannade som besättning, under det en mindre del följde konungen. Med en del av sin styrka, en del som tidtals uppgick ända till 1200 man, deltog regementet i fortsättningen av trettioåriga kriget i Tyskland och bland annat i slaget vid Wittstock den 24 september 1636 och sannolikt i andra slaget vid Breitenfeld den 23 oktober 1642, under det en andra och föga mindre del under åren 1643-1645 kämpade med danskarna i Bohuslän och i Värmland vid Eda och Morast, den så kallade Hannibalsfejden.

Till hemorten

Efter krigets slut återförenades regementet i hemorten 1649 men det dröjde inte länge, förrän det åter kallades till krigisk verksamhet. I juli 1654 mönstrades regementet i Stockholm med omkring 1000 man i åtta kompanier och fördes därefter sjövägen till Sveriges nya besittning Bremen i norra Tyskland, varefter det intog vinterkvarter i Pommern. Det fördes nu av överste von Essen af Zellie.

Konung Karl X Gustaf beslöt emellertid att bekriega Polen och i juli 1655 samlades i Pommern under fältmarskalken Wittenbergs befäl en till 20000 man uppgående svensk här. I denna ingick även Närkes och Värmlands regemente, av vilket ytterligare två kompanier blivit överförda och förlagda i Stettin och andra städer.

Mot Warszawa

Den 3 juli bröt hären upp från Stettin och tågade söderut. I landskapet Posen förenade den sig med konungens trupper och sedan bar det av med rastlös fart. Den polska huvudstaden öppnade sina portar och vid Opoczno stod det första slaget. I september hade man hunnit till den befästa staden Krakau, som snart

intogs. I fästningen inlades bland andra trupper två kompanier av Närke och Värmlands regemente, vilka under Paul Würz deltog i stadens tappra försvar och i dess uppgivande i augusti 1657. Om regementets vidare deltagande i den polska fejden känner man intet. Troligen var åtminstone någon del med konungen på hans äventyrliga tåg till södra Polen, och regementets förluster var stora, fastän förstärkning hemifrån erhöles ett antal gånger.

Mot Danmark!

På sommaren 1657 var regementet med större delen av sin styrka i norra Tyskland. Sedan två kompanier blivit lämnade i Stettin, fördes återstoden eller åtta kompanier med 550 man i början av oktober sjöledes till Frederiksodde (nuvarande Fredericia) i Danmark. Detta land hade anfallit Sverige och Karl X Gustaf stod nu i begrepp att från söder angripa sin motståndare. Regementet kom fram tids nog för att få vara med vid stormningen av Frederiksodde, där det sedan blev kvar. Sjukdomar grävde stora luckor i dess led så att det inneslöt föga mer än 100 man, när det med hären gick över Lilla Bält den 30 januari och Stora Bält den 7 februari 1658. Danske konungen skyndade sig att sluta fred och spillrorna av regementet återvände efter fredsslutet till hemorten.

Med icke mindre styrka än den utomlands varande hade regementets hemmavarande del fått utkämpa heta strider i Halland, Bohuslän och i Värmlands skogsbygder vid de till Norge ledande vägarna, där Eda skans blivit uppförd.

Kriget med Danmark utbröt ånyo i augusti 1658 och med elva kompanier fördes regementet över till Själland - fyra lämnades hemma att tillika med uppbådad allmoge försvara gränsen - varefter det deltog i belägringen av Köpenhamn och den misslyckade stormningen natten till 11 februari 1659.

Äntligen fred

Sedan fredlig tid åter inträtt 1660, fick regementet återvända hem men delar måste länge hålla besättning i de med Sverige nu förenade städerna i Halland.

Fänikornas manskap

Manskapet till fänikorna och till regementet erhöles i första hand på frivillig väg, i

andra hand genom *utskrivning* på grund av den från hedenhös bestående skyldigheten för varje man att delta i örlig, när sådan påfordrades.

Utskrivningen förrättades av fogden och regementschefen eller av två ombud av adeln i närvaro av häradshövdingen och tolvmannanämnden. Till krigstjänst uttogs i första hand såsom självskrivna allt löst folk, kringvandrande hantverkare och andra, i andra hand de drängar som lättast kunde undvaras och slutligen bönder och bondsöner från de gårdar som hade största antalet sådana.

Utskrivningens förrättande

För utskrivningen indelades vanligen alla besuttna bönder i rotar om tio hemman av krono- och skattejord, tjugo av frälsejord, varefter en man uttogs ur varje rote.

Denne man uttogs av bönderna själva eller av adelsmannen, som ägde frälsejorden, och inget hindrade rotedelägarna att leja en främmande karl, vilket under tidernas lopp alltmer blev fallet. Utskrivningen skedde särskilt för Närke och särskilt för Värmland. Den ägde vanligen rum så ofta som behovet krävde, under krigen stundom två gånger på ett år. Så uttogs under krigsåren 1656 och 1657 icke mindre än 1053 man.

Tidigare var det ingalunda ovanligt att utskrivet manskap hemförlovades efter ett fälttågs slut och kanske ännu en gång utskrevs. Men år 1600 bestämdes att ett visst antal manskap ständigt skulle finnas i varje landsända och underhållas av kronan och Gustaf II Adolf påbjöd att ingen knekt – så kallades vanligen soldaten – fick avskedas annat än vid mönstring av därtill förordnad mönsterherre samt att envar skulle tjäna tjugo år, om

En förtrupp till en fänika, mitten av 1500-talet. Ur "Gustav Vasa och hans folk" av Göte Göransson (1983)

han inte var sjuk eller lam eller deltagit i tio krigståg. Härigenom fick trupperna en till viss grad fast sammansättning.

Olika befäl

Man skilde under denna tid inte mycket mellan över- och underbefäl och länge betecknas allt befäl med ordet officerare. Småningom började man dock skilja mellan "över-officerare" och "under-officerare". Såväl de förra som de senare utnämndes vid fänikorna av hövitsmannen men redan före Gustaf II Adolfs tid erhöll alla officerare fullmakt av konungen. Vid generalmönstringen kunde mönsterherren avskeda gamla och orkeslösa officerare samt till kungl maj:ts vidare förordnande antaga nya. Underbefälet antogs av regementschefen och avskedades av honom eller av generalmönsterherre. Stor olikhet rådde mellan officerarnas ålder, det fanns vanligen både mycket unga och mycket gamla i alla grader.

Den utskrivne, "lagskrivne" eller "ny-skrivne" som han kallades, uppbar av sina kamrater i roten, "rotesällar", ett sammanskott i penningar, så kallade rote-penningar, för vilket han skulle anskaffa åt sig "undervärja och kläder" men i övrigt fick behålla. Då värja, såsom vanligen var fallet, och kläder anskaffades av kronan, drogs kostnaden av därför och omhändertogs av befälet.

Avlöningen

Knektarnas avlöning utgjordes av årslön så länge de vistades hemma hos sig eller var förlagda i *borgläger* (inkvartering) på kronans slott, hos präster eller allmoge, månadsold, om de dragit ut i krig. Hårtill kom kläde med vissa alnar för varje grad. Under tjänstgöring i fredstid bestods även fri föda men i krig fick knekten köpa sig mat hos marketentarna. Dock utgick avlöning även i annan form än penningar eller spannmål, nämligen i avdrag på utskylderna för knektar, som innehade egna hemman eller för deras fäders eller husbönders gårdar eller också genom att tilldela knektarna åttondels hemman, fria från alla ovisa pålagor, jämte en viss hemmansränta eller annan gottgörelse. Det senare sättet var fullständigt genomfört vid regementet vid mitten av 1600-talet.

Avskedade knektar, som under sin tjänstetid blivit "förlamade", ävensom

änkor efter i krig avgånget manskap, erhöll för viss tid skattefrihet för sina hemman eller motsvarande ersättning i rän-tor eller försörjning på kronans slott och gårdar, eller också kunde de förra bli upptagna på *Vadstena krigsmanshus*, som, inrättat av Gustaf II Adolf, öppnades 1647.

Befälet avlönades med spannmål, kroniondespannmål, och erhöll i mån av tillgång hemman till bostad. För varje grad skulle avlöningen motsvara ett visst belopp i penningar, dess årliga uträkning vållade mycket besvär.

Beklädnad

Rörande beklädnadens utseende fanns vid början av denna tid inga bindande föreskrifter. Klädernas snitt var den på landsbygden vanligast förekommande och deras tillverkning var innehavarens ensak, liksom han fick förse sig med vad han ytterligare behövde. Lämnade kronan något, skedde det mot avdrag på avlöningen. Detsamma var förhållandet med vapen och övrig personlig utredning. Vanligen uppbar regementschefen en del av det belopp som erfordrades till beklädnaden och besörjde densamma, liksom kronan på samma sätt lämnade pikar och musköter.

Karl X Gustaf bestämde emellertid visst snitt på kläderna och viss färg för varje regemente. Närkes och Värmlands regemente fick därvid gröna jackor och vida röda knäbyxor. I dessa bestämmelser gjordes 1675 vissa ändringar och fastställdes därvid färgen på uppslagen, som blev olika mot rockens färg. Efter ytterligare ändringar 1683 bar Närkes och Värmlands regemente röda rockar med blå uppslag, vilka dock snart kom att bytas ut mot blå rockar. Till dräkten kom ytterligare grå filthatt med stora brätten, uppfästa på högra sidan.

Beväpning

Beväpningen och stridssättet stod i nära samband med varandra. Den förra utgjordes dels av pikar eller spetsar av olika slag, dels av eldvapen, vartill kom mer eller mindre fullständiga rustningar som skydd. Till strid ställdes de pikbeväpnade, pikenerarna, i mitten, de med eldvapen försedda, musketerarna, på flyglarna.

Gustaf II Adolf minskade pikenerarnas men ökade musketerarnas antal. Pike-nerarna förde nu en 4-5 meter lång pik,

svärd och något lättare utrustning än förut, musketerarnas musköt med lunt-lås - med brinnande lunta - vartill som stöd användes en lös gaffel, svärd och stormhuva. Muskötpatronerna förvarades i en *bantlertaska*, buren i en rem över ena axeln. I den "svenska brigaden", som under Gustaf II Adolfs tid räknade 1200-1500 man och utgjordes av manskap från olika regementen, var de båda slagen av manskap, vilka numera stod på sex leds djup med möjlighet till dubblering på tre led, så ordnade att de på fördelaktigt sätt kunde understödja varandra. Under den följande tiden minskade brigaden ända till 200 man. Rustningar och stormhattar avlades allt mera och vid slutet av 1600-talet bars pikar endast av en tredjedel av manskapet.

Riksstämman i Karlstad 1999

Den 18-19 september 1999 kommer som bekant Sveriges Släktforskarförbunds *Riksstämman* och *Släktforskar dagar* att hållas i Karlstad.

Arrangör är Värmlands Släktforskar-förening

Planeringen har redan startat och vi har bildat grupper för följande områden

- Marknadsföring
- Utställning
- Program (föredrag mm)
- Middag med underhållning
- Ekonomi och administration

Vi söker nu medlemmar som är intresserade av att ingå i arbetsgrupperna och som vill vara funktionärer under Släktforskar dagarna.

För Dig som är arbetslös kan vi säkerligen ordna ALU-jobb.

Om tillräckligt många anmäler sig, tänker vi för dessa ordna en subventionerad bussresa (100 kr) till årets Släktforskar dagar i Jönköping lördagen den 29 augusti.

Anmäl Dig redan nu, *absolut senast 28 maj*, till ordf Lars-Gunnar Sander, tel 054-87 27 54!

Dödade av varg

Var och varannan dag kan vi numera i tidningarna läsa om vargar, inte minst i Värmland. Många frågar väl sig om dessa rovdjur verkligen är farliga för människor eller inte? I detta sammanhang kan det vara av intresse att läsa vad dagboks-skrivaren Gyllenius skriver. Han berättar vid flera tillfällen att det fanns gott om varg i hans hemsocken och att han själv mötte en vargflock, uppenbarligen utan att känna fruktan. Peter Funke i Mölndal har saxat följande avsnitt från maj 1665 ur "Diarium Gyllenianum":

Uthi thenne månan kommo til Warnhumss sockn wildhe ulffvar, som om liuse dagen inlupo uthi gårderna, beeto och sagade månghe människior. Och den 17, fierdedagh pingess om afftonen, beeto the in på Boogården en hammarsmedz hustru och två drenger, som bleffvo ther aff döde. Uthi öster Wijk kom en wijte eller wild wargh fram om dagen och ihiälbeet bandhunden. Sedan wille han in i stugan, huilken war så dristigh, at han icke kunde driffwas thädan, bleff altså ihiälslagen aff Anders Larsson, min suärfaders ryttare. En sådan wild ulffbleff och uthi Wissnum widh Upsiön dödät under en gildrad ståck i diurehaget. Gudh beware oss ifrån sådanna wilde diur.

Ni hade tur, som fick bark i brödet . . .

Att ha bark i brödet var för många ett måste för att uppehålla livhanken. Det fanns tydligen de som hade det värre. Följande "recept" är hämtat från "*Hjälprede i hushållningen för Tillverkning och Uppbevarandet af alla sorter Dryckesvaror, Fruktviner, Likörer, Ättika, Öl, Sockerdricka mm*" utgiven av A Bonniers förlag 1849. Författare var P E Winge, Nyköping.

§ 49. Att af sågspån eller ved bereda ett bröd som liknar hvetbröd.

Man tager endera sågspån, eller ved och bringar den till sågspån, hvilka skola, för att fränkilja allt som är lösligt, kokas i vatten samt sedan torkas vid lindrig värma, och upphettas flera gånger i en bakugn, hvarefter de bli hårda och kunna malas på en qvarn till fint mjöl; det pulver man sålunda erhåller är gult till färgen, men har en smak och lukt som liknar hvetemjöl; det jäser när det göres till en deg med jäst och surdeg, och lemnar ett lätt likartadt bröd.

Det var bättre förr ?

Vid sockenstämman i Kila den 28 maj 1843 finner vi följande under § 7:

"Flera Ledamöter i Församlingen hade yttrat sitt missnöje öfver ett oskick, som i en del af socknen visat sig vid firande af födelsedagar, derigenom att en mängd människor samlats nattetid och besökt den, hvars födelsedag skulle firas, medfört öfverflödeswaror och dem på stället under buller och stoj förtärt, hvarefter följt ett längre fortsatt kalasande till icke blott obillig kostnad för den person, som på detta sätt skulle hedras, utan till störande af nattero, arbetsdrift och god ordning. Denna osed, som skall hafva blifvit tagen från en annan församling, hvilken sett sig tvungen att densamma strängeligen och vid vite förbjuda, hade man icke väntat skulle blifvit införd ibland oss, som borde vinnlägga oss om det skickliga, nyttiga, lagliga och anständiga. Men då nu likväl, mot förmodan, så skett, ville Sockenstämman icke blott åtvarna en hvar att icke i dylika, högt obehöriga nattvandringar deltaga, utan äfven ålägga Ordningsmän, Sexmän och Byfogdar att så öfver denna, som andra oordningar, hafva ett Waksamt öga, de felaktige anteckna och för Sockenstämman anmäla, då man sedan kan komma i tillfälle felaktigheten lagligen beifra".

Gunnar Jonsson, Säffle

Bättre tur

I en bank i Karlstad kom den glade handlanden Olsson in för att sätta in pengar. Kassören, som kände honom väl, sade skämtsamt:

– Men hur i all världen har du kommit över så mycket pengar?

– Jo, sade Olsson och sneglade på den hederlige odalman, som stod bredvid honom vid disken, ja slog ihjäl en bonne igår.

– Da hadde du all bättre tur än ja, sade odalmannen. Ja slog ihjäl två tockna som du, men ja feck inte ett öre.

Ur Eva Wennerström-Hartman:
Värmlandshistorier (1943)

Nr 56

Denna antavla utgår från min mormor Maria Lovisa Nilsdotter Höij med anor från Varnum och Visnums Kil i Värmland.

I antavlan finns ett flertal soldater. En släktförening har bildats med utgångspunkt från soldaten Nils Olsson Höij, f 1792. Föreningen har för avsikt att samla in material till en släktbok. Vi har en släktträff vartannat år. Vi som träffas är alla ättlingar till Nils Olsson Höijs yngste son f 1830. Han hade dessutom följande tre barn: dottern Caisa, f 1819, gm Anders Magnusson Löf, sonen Anders Nilsson Lindberg, f 1822 och sonen Olof Nilsson, f 1824, som med hustru Lovisa Svensdotter och fyra barn utvandrade till USA 1869.

Föreningen har ingen kontakt med ättlingar till Caisa Nilsdotter Löf (en dotter Sara Lisa Löf, f 1850 gm soldaten J. C. Berg, f 1849) och ej heller med den gren som utvandrade.

Forskning på Krigsarkivet, torpsyneprotokoll och kommenderingar, boupteckning från dombok har gett en god bild av Nils Olsson Höijs liv.

Ana nr 6, soldaten Bengt Carlsson Hagfeldt, f 1791, begärde avsked vid 45 års ålder. Han hade då varit i tjänst i 26 år och "som han tjänat utmärkt väl och med beröm bevisat fälttågen i Tyskland och Norge åren 1813 och 1814 med därunder förefallande träffningar så anmäldes han till underhåll" enl rullan. Gratialistbrevet nr 125 från Vadstena Krigsmanshus visar att han kvitterade ut underhåll från 1841 fram till sin död 1870, tillsammans 504 Rdl (till begravningshjälp 4 Rdl), säkert ett tillskott till den inkomst torpet gav.

Eventuella upplysningar eller förfrågningar kan göras till:

Nils Olsson Höijs Släktförening
c/o Gunn Höij, Flintdolksgatan 10,
723 53 Västerås.
Tel: 021-84 00 79

eller till antavlans uppgiftslämnare:

Ingrid Tegbäck
Tvärvägen 1, 6 tr
171 30 Solna
Tel. 08-27 04 17

Antavla nr 056	Upprättad för Maria Lovisa Nilsdotter-Höij, f 1856 i Varnum.				mm (7) till Ingrid Tegbäck. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, far	Olsson-Höij	Nilsson, Olof. Torpare				
Nilsson-Höij	Nils	f. 1759, Älvdalen				
Nils Johan	Soldat	d. 1830, Varnum				
Snickare, husägare	f. 1792	g. 1783, Varnum	8			
f. 1830	Varnum	Svensdotter, Britta	Jonsson, Sven. Torpare			
Varnum	d. 1868	f. 1759, Varnum	1723 - 1785, Varnum			
d. 1883	Varnum	d. 1830, Varnum	Nilsson, Nils. Torpare i Varnum, Ämtfälla			
Kristinehamn	g. 1819, Varnum	4	9	Svensdotter, Maria	1688 - 1759, Varnum	
g. 1855	Andersdotter	Månsson, Anders. Bonde				
Varnum	Lisa	f. 1755				
Nr 1, ansökare		d. 1803, Varnum	10			
Nilsson-Höij	f. 1787	g. 1785, Varnum				
Maria Lovisa	Varnum	Olsson, Kerstin	Persson, Olof. Torpare			
	d. 1837	f. 1745, Varnum	1714 - 1786, Varnum			
f. 1856	Varnum	d. 1821, Varnum	Jonsson, Kerstin			
Varnum	5		11			
d. 1924	Carlsson-Hagfeldt	Bengtsson-Måssberg, Carl. Soldat	Jonsson-Kilfält, Bengt. Soldat	Andersson, Jon. Torpare	1677 - 1757, Visnums-Kil	
Kristinehamn	Bengt	f. 1757, Visnums-Kil	1720, Visnums-Kil - 1758	Andersdotter, Annika	1680 - 1743, Visnums-Kil	
g. 1882	Soldat		Olsson, Catharina			
Kristinehamn	f. 1791	g. 1778, visnums-Kil	1723 - 1793, Visnums-Kil			
Johansson, Alfred	Visnums-Kil	Eriksdotter, Maria	Svensson-Ihl-Kilman, Erik. Soldat	Jonsson-Nordberg, Sven. Soldat	1704 - 1776, Visnums-Kil	
Plåtslagare	d. 1870	f. 1757	1734 - 1782, Visnums-Kil	Gihlesdotter, Ellica	1703 - 1773, Visnums-Kil	
f. 1851, Marka (R)	Varnum		Nilsson, Stina			
Nr 3, mor	g. 1825, Varnum	6	13			
Bengtsson-Hagfeldt	Jonsson	Halfvarsson, Jonas				
Lovisa	Maria	f. 1756				
		d. 1794, Nyed	14			
f. 1832	f. 1792	Håkansson, Caisa				
Varnum	Nyed	f. 1757				
d. 1918	d. 1862					
Kristinehamn	Varnum		15			
Februari 1993						

Nämndemannens jämförelsetabell

Från Ingvar Dahl i Arvika har vi mottagit ett utdrag ur "Västvärmländsk Hembygd" från 1944. Där kan man bland annat läsa om nämndemannen och hembygdsvårdaren Jonas Andersson i Sundstabyn, Blomskog. Bland mycket annat bra som denne på sin tid åstadkom, är en jämförelsetabell över utvecklingen under 60 år, nämligen från 1848 till 1908, d v s den tid som hans egen livserfarenhet omfattade. Tabellen är daterad den 13 februari 1909.

1848

1. Då hade man små fönster med gröna glastrutor infattade i bly.
2. Då lyste man med stickor eller tände törebrasor både inne och på logen. Något talgljus om julen.
3. Då slog man eld med stål och flinta i fnöske eller "lånade varme" i grannstugan.
4. Då byggde hela socknen upp nedbrunnet hus efter timad eldskada. Icke kölra och badstuga.
5. Då hade ingen bonde tidning.
6. Då var gängse bruk att bevara sitt och de sina genom att lägga "lögepenning" i tråget och stål i vattnet vid badning, att göra ett x med tjära på fähusdörren om påsk och att hålla lekatt och "mordstöl" i beredskap. Döingar och Busen, Besgetten och Skogsråa, Necken och Tomtegubben voro då fruktansvärda ting.
7. Då satt riset ständigt under takbjälken och barnen fingo ofta "björkost". De större botades med "såstängen".
8. Då brukades "ta upp gallåra" på kreaturen om hösten: man tog en trasa om djurens tunga och drog den så långt ut, att man med en syl fick sprätta sönder en blodåder.
9. Då var husbehovsbränning i bruk.
10. Då begagnades hårdt bröd och tänderna stodo bi.
11. Då hade man slagor, kastskovel och såll på logen.
12. Då bråkades och käftades lin, mältades och torkades malt.
13. Då var kyrkan ett gemensamt tempel för hela socknen.
14. Då voro våra löntagare: Kyrkoherden: råg, hafre, lin, smör, ost. Komministern: korn av matlag 1/8 tunna. Adjunkten: hafre. Klockaren: råg och korn av matlag 2 kappar. Kyrkväktaren: 1 kanna hafre av matlag. Profossen: d:o d:o. Soldaten: fläsk, kött, råg o hafre.
15. Då kördes fattigsäd i mängd till magasin i Blomskog.
16. Rotehjon förekomma i mängd: «Rulla», «Svåra», «Fela», «Tregöringen», «Fransa», «Lufva» m fl.
17. Då hade bevärningen ett årsmöte i 15 dagar på Trossnäs fält.
18. Då voro alla skräddare "nyppeskräddare" och sydde på "boens" kost.
19. Då gick skomakaren omkring och sulade becksöm och näverbott.
20. Då var landsvägen full av får och svin.
21. Då signalerades med "tutarehorn" på långa avstånd.
22. Då begagnades apostlahästarna.
23. Då skrefs med fjäderpenna.
24. Då var det flerenhanda mynt: man räknade i daler, riksdaler banco, riksdaler riksgäld, skilling, rundstycke. Minsta

1908

1. Nu större fönster, vitt glas och innanfönster.
2. Nu fotogenlampor överallt. Stearinljus.
3. Nu har tändstickan länge varit i bruk.
4. Nu har vi brandstodsbolag både i härader och länet.
5. Nu finns minst en i hvarje hem.
6. Någon enda tror på spöke. Allt annat är bortlagdt.
7. Nu förekommer sällan stryk.
8. Nu anses sådant som djurplågeri.
9. Nu är det få, som ens köper brännvin.
10. Nu är mjukt bröd i bruk och tänderna borta vid 18-20 års ålder.
11. Nu tröskverk och harpa.
12. Högst få har lin. Malt köpes kilovis.
13. Nu finns 3 missionshus: 1 i Sundstabyn, 1 i Noresbyn, 1 i Helgelund och ett baptistkapell i Töresbyn samt ett nykterhetsvännernas hus i Sundstabyn.
14. Nu allt i pengar. Endast ett fåtal soldater i tjänst. Soldattorpen gå under klubban eller undergå laga skifte.
15. Nu förvaras mobiliseringsvagnarna på fattigmagasinet.
16. Alla fattighjon bortackorderas för år.
17. Nu: vid fotfolket 240 dagar, vid rytteriet 265 dagar, flottan: På sätt Konungen förordnar.
18. Nu sitter skräddaren på egen verkstad och syr på maskin.
19. Nu sitter han på verkstad och nåtlar på maskin fina skor och storstövlar.
20. Nu äro fåren sällsynta, svinen instängda.
21. Nu går man till telefon och "snackar med gutten i Kristiania".
22. Nu får velocipeden sitta emellan.
23. Nu med pennor av guld, nickel och stål.
24. Nu har vi bara kronor och öre. Minsta sedeln är 5 kronor. Nu står i Strafflag 12:14 "Eftergör man sedel . . . dömes till straffarbete 4 à 10 år". Öfver ett tjugotal privatbankers sedlar äro vi nu äntligen kvitt.
25. Nu hör man både tal, sång och musik ur fonograf.
26. Nu på bock och get.
27. Nu drar man separatorn.
28. Nu finns läkare, veterinär, apotek och sjukhus i Årjäng. Nästan hvar socken har examinerad barnmorska. I yttersta nödfall vet man ju var Bolzius bor.
29. Nu är man så långt kommen i vetande, att man heldre spralar i borgad rock än man stjäl en trasa och blottställer sig för faran att komma i bojer till domarbordet. Trollgubbens saga är all.
30. Nu är bäst ta skeden i vacker hand och locka.

- sedeln af papper var 8 sk banco. På alla sedlar stod inom svart ram: "Den som denna sedel efterapar eller förfalskar skall varda hängd, men den som upptäcker efteraparen, förfalskaren eller utplånaren undfår belöning enligt Kongl kungörelse af den 8 juli 1818.
25. Då var det endast ur speldosor man hörde musik utan musikant.
 26. Då kördes timmer i släp.
 27. Då skummades mjölken med näfven.
 28. Då botade kyrkväktaren A. Blomberg allehanda sjukhet hos människan. Den ena grannmora var den andras barnmorska. Ögonsjukdomar botades med att skära med kniv i alderpinnar. Barn som blivit "magenvällfda" stupades tre slag öfver ett silkekläde, som klädt tre brudar under vigsel. Hallingen och Norgren samt Falltin "vallackade" hingstar och tjurar. De kunde ock konsten att helbregdagöra djur.
 29. Då gick man på Finnskogen för att få reda på stulna saker.
 30. Då hjälpte man sig lättast fram med skrämman folk.
 31. I kyrkan kvarlemnad psalmbok innehöll alltid följande hotelse: Den som denna boken stäl eller nappar, skall kliva i Skams trappor med röd väst och svarta knappar.
 32. Då "kördes i medda": all byns boskap samlades på Kristi himmelsfärdsdag hvarje år och ungboskapen gafs namn såsom Rövall, Ringvall, Spelros, Blomhinna, Sundgås, Juli, Välkomna, Walldufva m m.
 33. Då hade vargen i det närmaste gått all världens väg. Men manskapet i ett par nära hvarandra gränsande hemman följde dock gammal sed och samlades hemmansvis årligen den 16 maj. Med matknyte i näven och pluntan i taskan tågade byamännen till skogs hvar sina vägar skrikande med full hals. "Per Griimer ! Bind dina hundar i år !" På middagen möttes begge byalagen åt. Det blev ett festande utan gräns. Sålunda var den omringade marken fridlyst och "gräben" hade intet der att göra.
 34. Då gärdesgårdar med skid och stör. Granplantor till sveg.
 35. Till tvagor plockades smågran.
 36. Då gingo dalkarlar och kullor med jernsaker i lädersäckar och vestgötar med tyger i säckar av buldan. Ingen lantandel.
 37. Då lejdes för 1 par långstrumpor bönenman.
 38. Då vigde presten alla brudpar i sin församling.
 39. Då var Beelsebub med anhang i lågor målad ofvanför kyrkdörren.
 40. Då fanns det bara rodd- och segelbåtar i Stora Lee och Lelången.
 41. Då fick man post endast på prestgårdarna.
 42. Då såldes kol och timmer.
 43. Då tillbytte man sig papper för lintrasor på Kronouppbördsstämman.
 44. Såsom en erinran om gamla bruk infördes här, att forna dagars "förståsigpåare" införde i bouppteckningar alltid namn på hvarje upptecknad ko, men namngav icke barnen. Må hade äran få sitt namn antecknad. Ja, han tycktes stå högst, ty han hade farsnamnet med också !
 45. Då gingo arbetare i trupper till Norge "på arbete", bärande med sig mat i en blaggarnssäck och en spade.
 46. Då eldades i öppna spisar. Ack, vad den brasan var härlig!
 47. Då fick man utan ringaste fara handskas med människan precis som man ville.
 31. Nu lägger ingen boken efter sig i kyrkan, ty han vet icke, när han kan komma dit igen.
 32. Nu kör man aldrig i medda.
 33. Sedan 1875 har den skriken icke hörts av. Af vilddjur ha vi snart icke mera än ekorren kvar. En och annan mård har skjutits de senare åren.
 34. Nu stänger man med taggtråd och pålar. Wid lagning av skidgårdar tages enbuskar eller ståltråd till sveg.
 35. Nu planteras både fura och gran.
 36. Nu resa profryttare i mängd från handelsbod till handelsbod. Inom socknen är 5 butiker. 1. Andersson på Nygård, 2. G Mossberg på Framnäs, 3. Aronsson i Kjelltegen, 4. Bröderna Andersson och 5. Johansson i Fölsbyn.
 37. Nu tar friarn den saken i egen hand.
 38. Nu resa de till annan ort för att vigas. Kronofogden får ett och annat par på sin lott.
 39. Nu är det för längesedan överstruket med hvit färg.
 40. Nu gå ångbåtar mellan Fölsbyn och Göteborg.
 41. Nu är det 2 poststationer inom socknen: Blomskog och Fölsbyn.
 42. Nu timmer, slipved och props.
 43. Nu köper man papper på "bua".
 44. Här saknas något för att det ska stämma med numren.
 45. Nu tar arbetaren icke vägen till Norge. Han reser fint och köper mat på resan.
 46. Nu ser man inte ens en glimt af elden. Ush, vad höstkällen är dyster !
 47. Nu är den rena oskyldiga kyssen spräckande full med fördömda baciller.

Värmlänningar i förskingringen

I "Släkt och Hävd" nr 1960:1 finns en förteckning över svenska krigsfångar som dött på Hôpital de Mézières (Ardenne) 1807-1810. Det rör sig alltså om soldater som föll i fransk fångenskap under Gustav IV Adolfs pommerska krig. Bland de 121 svenskarna som avled på sjukhuset i den nordfranska staden Mézières återfinns vi två man från "Wermeland Regemente": *Olaf Karlswal död 1807-12-09, 42 år*

André (=Anders) Oswald död 1807-12-26, 34 år.

Namnen är med all säkerhet förvanskade av den franske lasaretsbokhållaren men någon kanske ändå kan identifiera dessa två värmlänningar ?

Lars-Gunnar Sander

Maja Eriksdotter, f 1853-11-04 i Södra Vigen, Norra Ny, var dotter till Erik Jansson och Marit Andersdotter. Hon flyttade till Hälsingland och gifte sig med Per Hedberg, f 1850-02-24 i Myssje, Söderåla. Har någon Maja i sin forskning, kanske jag kan bidra med data på fler personer. Det är bara att höra av sig !

Elaine Löfgren

Kransen 5

416 72 Göteborg

Tel 031-21 07 93

"Petter Jernberg och deras hustru Annika" Förslag till lösning på en invecklad släkthistoria.

Många av oss som släktforskar har våra "hatkärlekar", förfäder som vägrar att falla på rätt plats i det pussel som antavlorna utgör. Själv körde jag tidigt fast på min ff fm *Greta Caisa Jernberg* och historien innehöll de icke ovanliga ingredienserna i sammanhanget: tidig död, brunna kyrkböcker och annan dramatik.

Eftersom *Greta Caisa Jernberg* indirekt kan sägas vara orsaken till mitt släktforskande genom att en släktlegend berättade att ett nattligt möte mellan henne och en tysk knekt skulle ha resulterat i "Ur-Funken" så blev sökandet efter hennes bakgrund det allt överskuggande forskarintresset för min del under ganska så många år. När så väl lösningen uppdagades med hjälp av domböcker och andra källor visade det sig att "Ur-Funke" hette Persson och att släktnamnet uppkommit på helt andra grunder, men det gjorde det samma – nu trodde jag mig enkelt kunna rulla upp en dittills okänd del av släkten.

Inte överraskande skulle jag dock komma att "köra huvudet i Jernberget" återigen, när jag kom till *Greta Caisas* ff *Petter Jernberg* och hans hustru *Annika*. Trots ett idogt bläddrande i kyrkböckerna fick jag inte ekvationen att gå ihop – Petter och *Annika* gick mig ständigt genom att dyka upp på flera platser samtidigt. Konsulterande av andra personer som forskat inom släkten gav bl a de förvirrande beskedet att Petter och *Annika* fått barn med några månaders mellanrum och att de fått två barn med samma namn, trots att det första fortfarande levde när hennes namne föddes. Självklart stod det redan här klart att det måste röra sig om två familjer, men eftersom de inte bara bodde på samma orter utan dessutom avlöste varandra på olika boendeplatser så kvarstod förvirringen.

I början av 1990 började dock saker och ting klarna i och med att jag kom i kontakt med *Gun Anér* i Arvika. Tillsammans och var för sig har vi försökt att lägga alla bitar på plats, och efter 3-4 års utbyte av fakta och teorier tror vi oss ha kommit fram till fördelningen mellan de två familjer som förmodligen räknar

släktskap på manssidan (kusiner ?), och eftersom kanske någon annan forskare kommer att stöta på "Petter Jernberg och hustru *Annika*" kan det måhända vara av intresse att publicera vårt forskningsresultat.

Jag vill slutligen tacka *Sven Myhl* för värdefull hjälp, bl.a. med de båda smedernas anställningsformer.

Familj I

Petter Jernberg (son till *Anders Persson Jernberg* och *Lisken Jonsdotter*)

f 1712 i Borgvik,
mästersmed i Borgvik 1732-1739
mästersmed vid Stömne Hammare, Stavnäs 1739-1745
mästersmed vid Persby Hammare, Mo 1745-1763
mästersmed vid Brunsbergs bruk, Brunsbog 1763-1766
mästersmed vid Edsvalla bruk, Nor 1766-?
mästersmed vid Hanefors, Mo <1775>
älderman i Älgå, ej i A1, d 1783-01-20, 71 år, 11 barn varav 3 lever.

g 1:o 1735-07-13 i Brunsbog med **Annika Johansdotter Fernberg**, snickaredotter från Sävelskog, f 1714

Barn:

Anders f 1736-06-13 i Borgvik.
Johan f 1737-10-16 i Borgvik, d 1789-01-20 i Glava.
Stina f 1739-03-19 i Borgvik.
Jonas f 1740-11-11 i Borgvik, d 1742-03-31 i Stömne.
Lisa f 1742-02-23 i Stömne.
Catharina f 1743-05-11 i Stömne.
Jonas f 1745-05-09 i Stömne, d 1745-12-22 i Mo.
Petter f 1746-06-28 i Mo, d där 1750.
Jonas f 1748-04-17 i Mo, d där 1753-12-23.
Peter f 1750-10-20 i Mo, d där 1753-12-23.
Magnus f 1753-12-20 i Mo

g 2. 1774-11-13 i Mo med **Britta Svanström**

Familj II

Petter Jernberg (son till *Olle Persson Jernberg* och *Annika Larsdotter*)
f 1707

mästersmed vid Stömne Hammare, Stavnäs 1735-1738

Nr 57

Denna antavla är ett resultat av en uppdragsforskning åt *Bill Bröjer*. Han är en välkänd Säftebo som under flera år drev Hotell Gillet. Bills anor är på mödernet koncentrerade till Göteborgs och Bohus län. Han själv är född i Uddevalla. Fadern däremot var född i Ekshärad, och det är denna gren som presenteras här. Hjälp med Frykerudsgrenen har jag fått av *Sven Johansson*, Säftebo.

Gunnar Jonsson
Älvhagsgatan 25
661 40 Säftebo

mästersmed vid Gärdeshammaren, Mo 1739-1747 ?

smältare vid Edsvalla bruk, Nor 1747-1752
smältare vid Glasfors bruk, Glava 1752-1754
eldvakt och hjälpsmed vid Borgviks bruk 1754-1763

d 1763-06-06, "h & st", 51 år (åldersuppgiften tyder på att även kyrkboksföraren blandat ihop honom med den andre Petter !)

g 1735-09-28 i Borgvik (lärdreng) med pigan **Annika Eriksdotter** från Sandåker, f 1710, d 1763-06-09 i Borgvik av lungshot 50 år

Barn:

Lars f 1736-06-23 i Stömne.
Catharina f 1737-11-08 i Stömne, begravnen 1746-04-13 i Mo.
Erik f 1741-01-05 i Mo.
Annika f 1743-03-23 i Mo, begravnen 1747-02-15 i Mo.
Olle f 1746-12-15 i Mo.

Synpunkter, tillägg och kommentarer mottages gärna av

Peter Funke
Gladiolusgatan 5 G
431 61 Mölndal

[illegible]

Boktips

Barnomsorg i Karlstad

Anna-Mi Linryd: *"Från privat till kommunalt. Barnomsorgens historia i Karlstad 1881-1953"*. Utg av Karlstads kommun 1997, 112 sidor.

ISBN 91-630-5154-0.

Boken bygger på egna erfarenheter samt arkiv- och litteraturforskning. Författaren har själv arbetat som förskollärare i 30 år och har haft rika erfarenheter att ösa ur. I den historiska tillbakablicken gör hon nedslag även före år 1881 där hon nämner årtalen 1845, Fruntimmersföreningen bildas, och 1867, Spritförsäljningsbolaget i Karlstad bildas, vad nu det sistnämnda har med saken att göra.

I första stycket gör Linryd ett spektakulärt påstående: "Tack vare vin, kvinnor och sång möjliggjordes Karlstads första barnkrubba", men kommer omedelbart med en förklaring till både årtalen och påståendet. Vinst på de produkter Spritbolaget sålde skulle gå till behövande ändamål, de borgerliga fruarna bildade Fruntimmersföreningen i Karlstad och sång var nödvändig för att få in pengar till välgörenheten. Fruntimmersföreningens syfte var att "genom penningar understödja behövande kvinnor i Karlstad".

Grundligt och metodiskt följs sedan historiens gång. År 1917 bildades Föreningen Karlstad Barnkrubba, som tog över ansvaret från Fruntimmersföreningen. Då fanns 2 barnkrubbor i staden. 1924 startades en "Kindergarten", dvs lekskola eller barnträdgård i Karlstad. På 1930-talet tillfördes nya idéer genom Alva och Gunnar Myrdal. År 1947 byggdes Tingvallagården vid Drottninggatan. Det var en gemensam byggnad för barnkrubban och barnträdgården. Den blev internationellt berömd vid en kongress i Wien 1950, anordnad av O.M.E.P (Organisation Mondiale pour l'Education Préscolaire). På 1970-talet upphörde verksamheten i Tingvallagården.

Jag har ur boken tagit några uppgifter från olika ställen i boken som jag tycker är viktiga milstolpar. Mitt helhetsintryck av boken är att Linryds översikt över barnomsorgens historia görs på ett ödmjukt och sakligt sätt. Man kan om man vill se dåtidens barnomsorg som löjeväckande och komma med pekpinnar, men så icke Linryd. På något sätt så är man i dåtiden när den beskrivs. Hon redovisar även frivilliga och kyrkliga krafters insatser. Här och där finns till synes banala detaljer beskrivna, men som har historiskt värde. Personals anställningsdatum, inventarieförteckning, räkningar på inköp av leksaker är exempel. Författaren har bedrivit noggrann forskning i Folkrorelsernas arkiv och Kommunarkivet. Flera fotografier finns, många av dem historiskt intressanta. Ett antal personer, kvinnor förstås, porträtteras. Som bilagor finns reglementen för barnkrubbor, planritning över Tingvallagården, anvisning för att klippa ut "snöflingor" samt Karlstad-karta med barnkrubborna inprickade. Käll- och litteraturförteckning finns. I en efterskrift framhåller Kjell Fredriksson just bokens historiska värde. Vid Humanistiska föreningens årsmöte i höstas, då Linryd berättade om boken och om 1930-, 1940- och 1950-talens barnomsorg var det en och annan, som log igenkännande.

Bernhard Granholm

Arkivens årsbok

"*Grannar emellan, Årsbok för Riksarkivet och Landsarkiven 1997*". Utg 1997 310 sidor. ISSN 1103-8233. ISBN 91-88366-32-4

Boken är en arkivvetenskaplig antologi och har de nordiska kontakterna som tema. Den börjar med tankar kring Kalmarunionen 1397. Man gör nedslag i den nordiska historien här och där. Bl a berörs unionsupplösningen 1905, händelserna i Karlstad är i centrum, men det som beskrivs är flottsammandraget vid Kalvsund och Kosteröarna inför väntat krig med Norge. Mer direkt om Karlstad handlar det i kapitlet Arkivåret 1996 där Värmlandsarkivs verksamhet beskrivs. Det redogörs bl a för överlämnandet av Wermlandsbankens arkiv vid dess upphörande och försäljning till Nordbanken. En bild av den nya arkivbyggnaden finns med.

Bernhard Granholm

Väster om Fryken

"*På vandring bland gårdar och torp runt Lersjön*". Sammanställt av en studiecirkel i torpinventering 1997. Ancestor 1997. 160 sidor ISBN 91-9-721949-5 Kan köpas från förlaget, c/o Kenneth Larsson, Jakobsgr 14B, 671 40 Arvika.

Lersjön ligger väster om Fryken i Sunne, vid gränsen till Gräsmark, öster om Gettjärnslätten.

Boken är en koncentrerad rapport av den torpinventering bokititeln informerar om. Den börjar med en översikt över inventeringen i innehållsförteckningen och en översiktskarta. Torp har fått en nummerserie. Gårdar och fritidshus med kvarvarande bebyggelse har fått litterarbeteckning, dvs bokstavsbe-teckning. Beteckningarna är löpande för hela det undersökta området. Underrubriker och sidrubriker ger dock anvisning till vilken by resp torp eller gård hör. Detaljkartor förekommer rikligt, såväl kopierade lantmäterikartor som ritade kartskisser. De beskrivna objekten är tydligt markerade på kartorna. Fotografier och teckningar av gårdar, torp och personer finns, ty även inbyggarna är inventerade. Kenneth Larsson konstaterar i baksidestexten "Som gammal släktforskare har jag höga krav på faktasammanställningar av detta slag, men blev ändå positivt överraskad över den grundlighet man hade gått fram med". Inventeringen verkar vara grundligt gjord. Det finns även register över torpen och gårdarna samt över personerna.

Här och där i boken finns små berättelser om inbyggarna i form av interjuer eller tidningsartiklar, samt små dikter. Arkivavskrifter förekommer också. Små notiser är insatta i text om skolvägens beskaffenhet och om en kolugn som fanns 1940-1945.

Jag har även några negativa synpunkter. Det är klen-t med källhänvisningar. På ett ställe angives att man hämtat en kopia ur Fryksdals Nedre tingslags häradsrätt, på några ställen hänvisas till enbart domboken med år och paragraf, men vissa arkivkopior och -avskrifter saknar helt källbeteckning. Uppgifter om fotografer saknas också. Likaså saknas

käll- och litteraturförteckning.

För den som är från denna bygd torde boken vara en guldgruva, men även för övriga är den ett intresseväckande dokument. Boken vittnar om ett kärleksfullt och samvetsgrannt utfört arbete av en grupp, varav några inte längre finns i livet. Den ger en värdefull inblick i tider som varit.

Bernhard Granholm

Sweden from space, CD-ROM. SSC Satellitbild och QSOFT, pris ca 295 kr.

På en CD-ROM-skiva finns nu en heltäckande satellitbild över vårt land.

Bilden är tagen med satelliten Landsat i ett närinfrarött färgspektra. Olika färger representerar olika vegetationstyper samt sjöar och myrar mm. Upplösningen är på 50 meter, vilket betyder att föremål mindre än 50 meter inte syns.

En extra information i form av linjer har lagts in för vägar, järnvägar och gränser. Dessa kan väljas bort.

Tjugo svart-vita bilder över större svenska städer har tagits med. Dessa är tagna med SPOT-satelliten och har en upplösning på 10 meter.

På skärmen visas koordinater för bildens mitt enligt Rikets nät. Avståndsmätning fågelvägen mellan två orter är en extra finess.

Bilderna kan zoomas mellan skalorna 1:11 400 000 och 1:680.

Hjälptexter mm finns både på svenska och engelska. Programmet körs i DOS-miljö. En 386-dator, eller bättre, med FPU rekommenderas, samt SVGA-grafik och CD-ROM-läsare med doublespin.

En intressant produkt, som dock har ett mycket stort minustecken. Man kan nämligen inte på något sätt skriva ut eller exportera en bild från skivan. Detta gör att produkten trots allt bara är en kul grej. Man kan beställa bilder från SSC men då blir priset knappast ens i närheten av skivans 295:-.

Gunnar Jonsson

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

AnRopet 1997:5 (StorStockholms Genealogiska Förening) Efterlysning berörande Annebergs glasbruk: glasritaren *Anders Kullander*.

An-Siktet 1997:4 (Folkare Släktforskarförening) "Ulla - ättling till läsare och spelmän" av Barbro Vikström: *Lars Johan Hägg*, f 1838 i Gammelkroppa.

Arosiana våren 98 (Västerås Släktforsarklubb) Antavla med anor från Eks-härad (Gustafsors) och Ölme (Antorp).

Bryggan 1997:3 (Samfundet Emigrantforskningens Främjande) "*Magnus Carlson* - värmländsk pionjär i Lindsborg" av Alf Brorson. "På väg till Amerika" av Ingrid Molander-Södergård: tre bröder *Nelson* från Ramsåsen, S Nolby i Frykerud.

Gjallarhorn (Vestfold Slektshistorielag & Buskerud Slektshistorielag). Efterlysning berörande Gillberga: *Gustaf Johannesson* f 1831-04-17.

Gräns-Posten nr 32 (Gränsbygdens Släktforskarare i Dalsland, Bohuslän och Östfold). "Hyvelmästare *Magnus Johannesson*, Saxegård, Tune" av Berit Fridh: antavla med anor från Blomskog (Boserud, Töresbyn, Öbyn) och Trankil (Södra Viken) samt bouppteckning efter *Daniel Simonsson* d 1797-11-21 i Öbyn.

JLS-Nytt nr 70 (Jämtlands läns släktforskarare). Efterlysning berörande Fryksände: *Maria Ersdotter* f 1858-12-28.

Medlemsblad 1997:4 (Gällivarebygdens Forskarförening). "Männen bakom våra gatunamn: *Wennerströms Väg*" av Susanne Johansson: järnvägsbyggarer, gruvingenjören och kommunalpolitikern *Henrik Wennerström* var son till en av Tornedalens mera bemärkta personer, konsul *Nils Wennerström*, född i Visnum.

Medlemsblad 1997:3 (Nordanstigs Bygd och Släktband). Tre bröder *Wennerström* kom till norra Hälsingland 1869 från Fryksände. Efterlysning avseende Lysvik (Gullsby, V Berga). Värmlän-

ningar vid Stocka sågverk. Värmlänningar inflyttade till Gnarps socken. "Till Brasilien" av Leif Larsson: om *Magnus Bergelin* född 1871-04-28 i Gräsmark.

Medlemsblad 1998:1 (Ängelholms Släkt- och Folklivsforskarförening). "Mina relationer till släkten *Broström* i Göteborg" av Gunilla Greger: anor i Kristinehamn, Varnum och Ölme.

Näverkonten 1997:4 (Åsnes Finnskog Historielag). "Jarl Ericson: «Finnar i Östmark, Vitsand, Nyskoga, Södra och Norra Finnskoga». Tolv punkter og litt kritikk" av Willy M Faldaas. "Mördare mötte sitt öde i Valbyvelta" av Arne Östman: Ullfallsmorden i Gustava 1822.

Släkt & Slekt 1997:4 (Solör Slekts-historielag). "Från Lievestuore till Söre Osen, en utredning om släkten *Tossavainens* utbredning västerut under 100 år" av Bo Hansson. "*Anturainen blev Kousosmainen*" av Bo Hansson. Antavla för *Anne Olsdatter Paalainen*, f 1849 i Furuberget söndre, Grue Finnskog.

Släkthistoriskt Forum 1997:5 (Sveriges Släktforskarförbund). Efterlysningar berörande Alster, Karlstad, Kristinehamn (*Bergsten*), Kila (*Carlberg*), Lysvik (Strömsbruk), Lungsund (*Damström*), Nordmark (*Nordén*), Sunne (Berga) samt Väse (*Carlberg*).

Släktspejaren 1998:1 (Vasanejdens Släktforskarare rf). I en efterlysning nämns *Magnus Orrelius* född 1717 i Sunne.

Släkt-Trädet 1997:4 (Nordvärmlands Släktforskarförening). "*Nils Larsson Frykman*" av Olle Gustafsson. "Stamtavla för Bastvåhlen-gren av släkten *Oinoinen*" av Nicklas Persson. "En släktforskarare skriver" av Björn Släktforskarare : mästern Jonas *Asplunds* barn. "Utskrivningsår för knektar i Fryksände på 1600-talet" av Hans Eriksson. "Emigrantregistret i Östmark" av okänd författare. Efterlysningar berörande bl a Fryksände (Bada, Oleby, Sörmark), Lekvattnet (Keckåsen), Lysvik (Östra Berga), Nedre Ullerud (Dömle), Norra Finn-

skoga (Aspberget), Norra Ny (Ambjörby, Kärnberget, Månäs), Ransäter (Mellanhammaren) och släkten Deijenberg.

Strödda Annotationer nr 18 (Släktforskarblad för Örebro län). "Revolutionsen som fick vänta – för en jänta!" av Hans Tjus och Lennart Wäreby : *Georg Adlersparre och Louise Linroth* på Gustafsvik.

Svenska Antavlor Band IV, häfte 5 (Sveriges Släktforskarförbund). "Nr 234. *Jussi Björlings* antavla" av Lennart Ekman innehållande anor i Frykerud, Karlstad, Stora Kil och Sunne.

Södertälje-Probanden nr 125 (Södertälje Släktforskarförening). "Slagsmål och rättegång för 100 år sedan i Södertälje" av Bertil Sturk: stenarbetaren *Jan Persson*, född 1853-01-06 i Sunne döms för dråp i samband med krogslagsmål.

ÖGF-Lövet nr 51 (Östgöta Genealogiska Förening). Efterlysning berörande Rämnen (Lönström).

Övrigt

Anbladet nr 58 (Norrtälje Släktforskarförening). "Brännvin i hemmet och på krogen" av Ingeborg Brunkhorst.

Angeläget 1998:1 (Sveriges Släktforskarförbund). "Tankar kring ett registreringsprojekt" av Carl Szabad.

AnRopet 1997:5 (StorStockholms Genealogiska Förening). "Något om mynt, mått, mål och vikt i äldre tider" av Christopher von Warnstedt.

DIS-Play 1997:4 (DIS-Öst). "Allmänhetens terminal – ännu en gång" av Irene Ellström.

Hallandsfarares Information nr 38 (Hallands Genealogiska Förening). "Skattelängder" av Sven Johansson. "Att rekonstruera försvunna kyrkböcker och luckor i dem" av Sperling Bengtsson. "Straff i gångna tider" av Ingemar Rosengren (referat av föredrag).

Medlemsblad våren 1998 (Kullabygdens Släktforskarförening). "Barseljunta och kyrktagning" av Kerstin Haglund.

PLF-Nytt nr 43 (Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum Oskarshamn). "Om din broder försvindar sig . . ." av Thor Sjöberg. "Finn dina

förfäders boplatser" av Sam Blixt.

Skåne Genealogen 1997:2 (Skånes Genealogiska Förbund). "Myntkunskap för släktforskare" av Torsten Nilsson.

Släkthistoriskt Forum 1997:5 (Sveriges Släktforskarförbund). "Emigrantregistret och Samfundet Emigrantforskningens Främjande" av Lars-Gunnar Sander. "För adopterade - det kan gå att hitta ursprunget" av Barbro Nordlöf.

Sydvesten 1997:4 (Rogaland Historie- og Ættesogelag). "Stor interesse for husmanns-seminar" av Rigmor.

Södertälje-Probanden nr 124 (Södertälje Släktforskarförening). "Några viktiga årtal för kvinnorna" av Ingegard Troedsson. "Kyrktagningsleden i Sverige" av K-E Ferner. "Morgongåva" av K-E Ferner.

Smedsläkten Lind

Från Hans Hanner i Stockholm har vi fått en sammanställning över smedsläkten Lind från Värmland. Släkten flyttade omkring år 1750 från Kroppa-Filipstadsområdet till västra Värmland och trakterna Eda-Köla-Älgå. Hans Hanner har letat sig bakåt till hammarsmeden *Nils (Lind)* genom tre förmodade bröder i västra Värmland, nämligen:

Petter Nilsson Lind f 1739 i Kroppa
Jonas Nilsson Lind f 1740 i Filipstad
Jan Nilsson Lind f 1751 i Borgvik eller Glava.

Med utgångspunkt från ovannämnde *Nils Lind* har författaren gjort en stamtavla på sexton tätskrivna sidor. För många personer finns omfattande levnadsbeskrivningar.

Författaren påpekar att släktutredningen fortfarande är under arbete och mottar därför gärna kompletteringar och rättelser. Utredningen har deponerats hos Värmlandsarkiv och kan lånas där.

[I Filipstad-Färnebo C:5 föds 1740 27/10 en *Jonas*, son till *Nils Månsson/Mathsson* o.h.h. Carin, men var de bor, och faderns rätta namn, syns inte på mikrokortet, då det är en stor fläck rakt över notisen. 1740 23/12 föds *Jonas*, son till *Nils Jonsson* o.h.h. Brita i Asphyttan. Någon av dessa kanske är den rätte?

Elisabeth Thorsell]

Linköping efter Karlstad

Som väl alla nu vet vid det här laget kommer Riksstämman år 1999 att hållas i Karlstad med vår förening som arrangör. Därefter blir det Linköpings tur. Förbundsstyrelsen har givit *Östgöta Genealogiska Förening (ÖGF)* och *Föreningen för datorhjälp i släktforskningen (DIS)* i uppdrag att arrangera släktforskardagarna och Riksstämman i Linköping år 2000. ÖGF firar då 50-årsjubileum och DIS 20-årsjubileum. Arrangörerna kommer att göra en särskild satsning på utställningar och föredrag om modern teknik för släktforskning.

Kvalitet i släktforskningen

Förbundsstyrelsen diskuterar för närvarande hur kvaliteten i släktforskningen skall kunna främjas och säkerställas. På många håll pågår ett omfattande arbete med register och renskrivning av kyrkböcker. Det är av största vikt att kvaliteten i detta arbete säkerställs. Vissa utgivna register innehåller tyvärr alltför många fel. Förbundsstyrelsen avser därför att utarbeta rekommendationer för hur kvaliteten skall säkerställas i registren. Samtidigt påbörjas utarbetandet av anvisningar och rekommendationer för kvalitetssäkring inom släktforskningen i övrigt.

Hjälp valberedningen !

Har Du förslag på lämpliga personer till styrelsen eller andra funktioner, ring i så fall *Ingrid Johansson 0570-610 70*, *Stig Jonasson 0550-171 09* eller *Kenneth Larsson 0570-155 46*.

Arkivens dag

I höst ordnas en Arkivens Dag som skall hållas lördagen den 7 november. Då skall alla arkiven, både statliga och kommunala samt föreningsarkiven hålla öppet och ha intressanta program.

NordGen 98

Sveriges Släktforskarförbund tänker ordna en *Nordisk konferens för släktforskare* i Stockholm 3-4 oktober 1998. Det blir föreläsningar om forskning i de nordiska länderna, med föreläsare från dessa, föredrag om etik, genetik och mycket annat. Kontakta Förbundet, Box 30222, 104 25 Stockholm för mer information.

ANOR SÖKES

Till Anor sökes tar vi emot frågor om anor och ättlingar från all, som är medlemmar i en släktforskarförening

368. Har någon forskat om

- a) **Olof Bengtsson** i Dejefors f 1764, drunknad 1810.
- b) Dennes hustru **Brita Börjesdotter** f 1763.
- c) Torpen Berg, Botorp, Torp i Nedre Ullerud.
- d) Soldaten **Erik Ersson Småris** f 1765 i Grums.
- e) **Magnus Nyberg** f 1806, drunknad i Klarälven 1845. Han bodde i Holsby (Hagen), Ransäter och ville ofta processa, i vad ?

Christer Ode-Lundberg
Ekersgatan 15
703 42 Örebro
Tel 019-10 71 25

369. Känner någon till något om **Erik Jonas Jonsson** f 1849-03-31 i Nordmark, hans hustru **Lovisa Jansdotter** f 1848-02-18 i Nordmarkshyttan, Nordmark samt deras sju barn alla födda i Storbron, Färnebo åren 1873-1885. Ett av barnen var min ff **August Wilhelm** f 1881-08-18. Han flyttade 1908 från Färnebo till Söre i Väse, där han jobbade som dräng och mötte **Lydia Jonsson** från Glumserud. Hon blev med barn, men de fick inte gifta sig för Lydias mor, **Sara Johanna**, som var strängt religiös och hade åsikter om den blivande mågens sociala ställning. De döpte i alla fall min farfar **Alrik Gösta** f 1909-05-19 och fick då honom antecknad i födelseboken "som sitt eget". En kraftig markering mot att de inte fick gifta sig. Strax därefter flyttar August Wilhelm till Ö Fågelvik ett "stenkast" därifrån och stannar i Busterud. Där blir han en månad till 1909-11-20 då han begär flyttintyg till Göteborgs Domkyrkoförsamling. Där finns han inte, ej heller i Karlstads stads- eller landsförsamling. Jag har sökt i databasen EMIGRANTEN men ej funnit något.

Min farfar har hört att han stuckit till Amerika, men hur kontrollerar man detta då han inte finns med i några emigrantlängder ?

Marianne Fröding
Lambergsgatan 5
652 21 Karlstad
Tel 054-853521
fröding@mail.bip.net

370. Jag söker födelseort och föräldrar till **Erik Olsson**, "Finnen", som enligt hfl skall vara f 1787 eller 1789 i Östmark, men inte går att finna där. Erik Olsson flyttade till Vålberga, Lysvik sn, därifrån till Ransby-Lunne, Lysvik sn. Blev nybyggare i Östra Berga, Lysvik. G m **Maria Larsdotter** f 1784 i Ransby-Lunne.

Annika Forsman
Kyrkogårdsgatan 2B
633 41 Eskilstuna
Tel 016-518236

annika.forsman@eskilstuna.mail.telia.com

371. Jag söker föräldrar till :

- a) **Sara Jansdotter** f 1830 g m **Johannes Andersson** f 1820, bosatta i Björkeby, Karlstad lfs.
- b) **Anders Ersson** f 1762-06-06 i Alster och hans hustru **Kerstin Andersdotter** f 1778-01-26 (ovanstående J Anderssons föräldrar).
- c) **Anders Ersson Hällberg** f 1785-08-10 i Ny, d 1840-04-10 och hans hustru **Maria Persdotter** f 1789-04-02 i Segersta.
- d) **Ananias Andersson** f 1776-04-03 i Ny?
- e) **Brita Jansdotter** f 1775-11-20 i Ny ?

Louise Mårtensson
Fanbyn 3553
895 91 Bredbyn
Tel 0661-10356

louise.martensson@omskoldsvik.mail.telia.com

372. Jag söker föräldrar till knipsmeden och mästervennen i Storfors, **Henrik Ekman** f 1719 i Kroppa och hans hustru **Maria Jeansdotter** f 1719 i Kroppa.

Jan Hultberg
jan.hultberg@lanu.amv.se

373. Jag söker födelseort och föräldrar till **Anna Lovisa Persdotter**, piga i Engby, Gustafsberg, Knivsta sn i Uppland. Enl hfl 1875-1885 skulle hon vara f 1851-03-06 i Kila sn, Värmland, men där kan jag inte finna henne.

Ingela Engelbrektson
engelbrektson@mbox300.swipnet.se

374. Jag söker födelseort för **Anna Andersdotter** f 1791 vid Silen i Värmland. Hon utvandrade till Skee sn i norra Bohuslän vid någon av sillperioderna och dog 1847-12-17 i Seläter utanför Strömstad. Enligt en muntlig uppgift från min mormor kom Anna från Silen i Värmland. Anna var min mm fm m.

Staffan Myrenberg
Skrufstad, Västänga
664 91 Grums
Tel 0555-22012

375. Jag söker anor eller information om:

- a) **Olof Larsson** och hans hustru **Kajsa Ersdotter**. Makarna var under 1860-talet bosatta på Strömsbruk i Lysvik.
- b) **Nils Andersson** med hustru **Maria Olsdotter**. Makarna var bosatta på Berga i Sunne under 1860-talet.
- c) **Ernst Ersson** f 1803-07-15 i Lysvik med hustru **Maria Nilsdotter** f 1803-08-03 i Lysvik.

Camilla Hellberg
Ringvägen 10
688 30 Storfors

376. Jag söker:

- a) Födelseort för **Erik Bjurström**, mästersed vid Norums Bruk i Eda sn, f 1730 enl hfl och d 1766. Enligt dödboken var han 38 år då han avled och hans föräldrar hette **Jonas Svensson** och **Anna Pehrsson**.
- b) Födelseort för **Ingegärd Andersdotter Viding**, hustru till ovanstående Erik Bjurström. f 1734 enligt Eda hfl. Sista funna noteringen om Ingegärd är i Eda hfl år 1781. Vart tog hon vägen ?

- c) Dragonen **Anders Viding**, far till ovanstående Ingegärd Andersdotter Viding, f 1696. Han arbetade som eldvaktare vid Adolfsfors Bruk i Köla från 1746. Var bodde han innan han kom till Adolfsfors och vid vilket regemente tjänstgjorde han ?
- d) **Lars Eriksson Bjurström**, son till ovanstående Erik Bjurström, f 1759 i Eda, g m **Ingeborg Källarsdotter** f 1762-08-06 i Köla. Lars var spiksmed vid Nore Bruk i Eda fram till år 1795 då han enligt uppgift i hfl flyttade med sin familj till Mölnbacka. Vad hände därefter?

Sten Lingårdsson
Pelle Molins Väg 4
311 40 Falkenberg

VÄSTGÖTAR !

och andra intresserade

Borås Släktforskarförening inbjuder till Anbyttardag lördagen den 18 april 1998 kl 11-16 i biblioteket, Kulturhuset, Borås.

Vi vänder oss speciellt till alla som har rötter i nuvarande Borås kommuns församlingar: *Borgstena, Borås Caroli, Borås Gustav Adolf, Bredared, Brämhult, Dannike, Fristad, Gingri, Hedared, Kinna-rumma, Ljushult, Rångedala, Sandhult, Seglora, Toarp, Torpa, Tämta, Tärby, Vänga* och *Åspered* samt *Bollebygd* och *Töllesjö*, som tidigare ingick i Borås kommun, och *Björketorp*, tidigare i Bollebygds kommun.

Anbyttardagen genomföres som ett "Öppet hus" tillsammans med biblioteket. "Stationer" för de olika socknarna är utplacerade i lokalen. Mikrokort och läsapparater är tillgängliga. Servering finns i "Röda rummet" i Kulturhuset. Från kl 10.30 serveras kaffe med fralla och senare en enkel lunch. Beställ i samband med anmälan ! Omkring en vecka före anbyttardagen erhåller varje anmäld program samt en förteckning över deltagarna med deras forskningsområden. För administrationen upptas en avgift på 20 kronor vid ankomsten.

Anmälan *senast den 27 mars*. Anmälningsblankett kan rekvideras från

Borås Släktforskarförening
c/o Ryberg, Sturegatan 33
503 42 Borås.

I unga år gick min morfar på sjön, bland annat till Lübeck och Flensburg. Bland hans efterlämnade papper fanns följande dikt.

Gunnar Jonsson, Säffle.

Uddeholm

Uti juni månad en morgon så grann
spatserade jag ner vid Göteborgs hamn
jag såg huru båtar där gick och der kom
men vid kajen där låg Uddeholm

Jag stod där en stund men så gick jag
ombord
och framme i skansen förste eldaren stod
så fråga han mig, vill du eldarplats ha
och därtill jag svarade ja

Jag talte vid mäster och sedan kapten
jag lämna mina papper och mönstrade
sen
på kvällen vi afgick då stog jag ombord
och resan den gällde till Hjo

Ja nu har jag varit här i sex månars tid
och jämt har det varit ett kif och en strid
för skepparn var galen och styrman han
sprang
som en hare på däck hela dan

En båtsman vi hade från Lödöse han var
han hade fört pesar förr i sina dar
en högfärdig ande en stormodig karl
fy fan så försmädlig han var

Han hade en hytt, fram i skansen var den
och ensam han bodde, vår pesige vän,
han springer till gubben med alt va vi sa
urs sådana kamrater att ha

Men förr uti världen när han var kapten
han fördt en pese och Oskar hette den
men så gick det till botten med man och
med allt
för pesen på Lelången valt

Men skepparn flöt upp med en vattenfylld
buk
och drifver med strömmen till Surte Glas
bruk
på några brädbitar blef han bärgad i land
för fan ville vist inte ha'n

Kapten hållde maten och den var ju klen
vi sutto som hundar och gnagde på ben
ibland kan ju hända att köttet var på
å då kan ni tänka vi åt

I Viborg i Finland där fingo vi kött,
det var af en häst som af ålderdom dött,
den hästen var ämnad att läggas i graf
men nu blef det lappskoj utaf

Seglationen är slutad och afmönstring
skett
vi på den dagen har väntat, vi därom har
bett
den dagen var inne som äntligen kom
o farväl o farväl Uddeholm

Nu slutar jag dikta, jag har inget mer
men på sex månader I mig icke ser
jag skall nu exercera med skyffel i hand
hålla stimmen för vårt fosterland

Lübeck den 27 Aug. 1912

And. Bernhard Andersson

Föreningens utgivning av böcker och register

Fakturerings till arkiv och kommuner

All övrig beställning genom insättning på postgiro:

i Sverige **46 96 60-5**

i Norge **0806 1944339**

Pris + porto.

Svenskt pris i **fetstil**, norskt pris kursivt.

Bygdeböcker

Gamla kyrkogården i Karlstad, av N F Bergqvist 1800-talet
140 + 36 140 + 56

En kyrkoherdes vardag, av M Hellgren Ekshärad 1700-1758
150 + 14 150 + 18

Kvarnarna vid Rottnefallen, av E. Sundell Rottneros.
120 + 14 120 + 18

Torp i Botilsäter, av B Johansson m fl
60 + 14 60 + 18

Glava skall leva, av Glava Hemb för
225 + 27 225 + 28

Trälbåtarna, av B Jansson Munkfors-Deje
60 + 14 60 + 18

Avskrifter och Register

Värmlands Släktforsarkatalog

82 sid, 182 forskare, ort- o släktregister mm **60 + 14** 60 + 18

Värmlands Ortregister, av G Jonsson 68 sid, 4700 hemman o torp, jordnatur o mantal **40 + 14** 40 + 18

Dalslands Ortregister, av G Jonsson 38 sid, 2500 hemman o torp, jordnatur o mantal **40 + 3.50** 40 + 12

Arbetsvandringar Värmland-Härjedalen R Alderstrand 86 sid, 1049 personer med hemort etc, 1800-tal **100 + 14** 100 + 18

Ekshärad födde 1665-1722, av M Hellgren 1816 barn i dag-, far-, mor-, ortsordning **250 + 65** 250 + 88

Ekshärad födde 1723-1799 do 100 sid, 5649 barn, släktnamnsregistr, faddrar **140 + 27** 140 + 28

Frysände födde 1707-1765 452 sid, 5877 barn, dag-, far-, mor-, ortsordn **290 + 65** 290 + 88

Kila födde, vigde, döde 1640-1699, av G Jonsson 64 sid **60 + 14** 60 + 18

Kila födde, vigde, döde 1700-1749 do 155 sid **90 + 27** 90 + 28

Kila bouppteckningar 1744-1859 do 53 sid **60 + 14** 60 + 18

Norra Råda födde 1725-1769, av M Hellgren 110 sid, 2659 barn, släktnamnsregister, faddrar **140 + 27** 140 + 28

Stavnäs vigde 1687-1920, av J Thimberg 3752 vigslar, 5 sorteringar **320 + 65** 320 + 88

Stavnäs födde 1687-1920, volym 1-3 do 971 sid, 15490 barn, 10 olika sorteringar **580 + 65** 580 + 155

Stavnäs födde, volym 1, 1687-1775 do 266 sid **170 + 36** 170 + 56

Stavnäs födde, volym 2, 1776-1850 do 337 sid **200 + 45** 200 + 88

Stavnäs födde, volym 3, 1851-1920 do 368 sid **210 + 54** 210 + 88

Sunne födde, vigde, döde 1669-1721 A Linnarud 160 sid, bokstavstroget, tabeller o diagram **140 + 27** 140 + 28

Vitsand födde, vigde 1824-1860 300 sid, 2737 barn i 4 sorteringar, 534 vigslar **250 + 65** 250 + 88

Östmark födde 1765-1820 371 sid, 4611 barn, dag-, far-, mor-, ortsordning **240 + 65** 240 + 88

På Husförhör

Upp i en finnsocken fanns det ett par gamla bygdeoriginal, Ola och Johan i Snipa. Gubbarna voro tvillingbröder och bodde tillsammans i en liten stuga långt till skogs. Bägge voro så gott som analfabeter och tämligen obevandrade i de heliga skrifterna.

Vid ett tillfälle sände prästen bud till

gubbarna att de skulle infinna sig till ett husförhör. De kommo också, tämligen nyfikna på den upplevelse som väntade dem. Prästen, som hört om deras tämligen ogudaktige leverne, vände sig genast till Ola: –Nå, har Ola någon gång hört talas om Sodom och Gomorra? –Jo, nog hade Ola det. –Sodom, försökte han, va

int dä en tå di gamle profetera dä?

Prästen förändrade inte en min. –Då kanske Johan kan säja mej, vad Gomorra var för något? sporde han.

–Gi mej se, sade Johan. – Gomorra, Gomorra – dä va fell käringa ôt Sodom dä, vett jä!

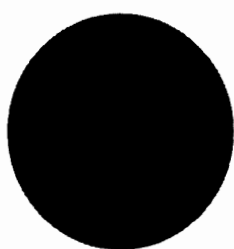
Ur *Nya Värmlandshistorier* av Eva Wennerström-Hartman (1944).

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning, retur med
den nya adressen till
Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 32 FORSHAGA

B
Föreningsbrev

Nu är det grönt
att trycka på

KNAPPEN

Ramgatan 7 • Box 2149 • 650 02 KARLSTAD • Tel. 054-15 66 75

Värmlands mesta fullservicetryckeri!